

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

BEDEN EĞİTİM VE SPOR ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE
YÖNELİK İLGİ DÜZEYLERİ VE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS

Rıfat MAKUL

HAZİRAN-2025

GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE
YÖNELİK İLGİ DÜZEYLERİ VE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' INTEREST
LEVELS AND SPORTSMANSHIP BEHAVIORS TOWARDS PHYSICAL
EDUCATION AND SPORTS COURSE**

YÜKSEK LİSANS

Rıfat MAKUL

**HAZİRAN-2025
GÜMÜŞHANE**

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE
YÖNELİK İLGİ DÜZEYLERİ VE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' INTEREST
LEVELS AND SPORTSMANSHIP BEHAVIORS TOWARDS PHYSICAL
EDUCATION AND SPORTS COURSE**

YÜKSEK LİSANS

Rıfat MAKUL

Danışman: Doç. Dr. Mustafa Barış SOMOĞLU

HAZİRAN-2025

GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik İlgi Düzeyleri ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi**” isimli bu araştırmamın, kendime ait çalışmam olduğunu, tüm alıntılara kaynak gösterdiğimi, alıntı yapmış olduğum tüm çalışmaları kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği ilkelere uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

11/06/2025

.....

Rıfat MAKUL

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında emeği geçen birçok değerli kişi bulunmaktadır. Öncelikle, tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Mustafa Barış SOMOĞLU'na, çalışmam süresince bana göstermiş olduğu sabır, destek ve değerli yönlendirmeleri için en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik hayatım boyunca bana ilham veren ve bilgi birikimimi geliştirmeme katkı sağlayan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımını esirgemeyen kardeşim Miraç MAKUL'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, araştırmam sırasında yardımcı olan, veri toplama sürecimde desteklerini esirgemeyen tüm meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak tez sürecinde manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme sabırları, anlayışları ve sevgileriyle her zaman yanımda oldukları için sonsuz teşekkür ederim.

Rifat MAKUL
GÜMÜŞHANE-2025

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Ortaokul Öğrencilerinin Beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışlarının incelemek, aralarındaki olabilecek ilişkiyi tespit etmek ve bu değişkenlerin çeşitli demografik özelliklere göre değişiklik gösterip, göstermeyeceğini tespit etmektir. Araştırma, nicel yaklaşım kapsamında tarama modeli ve yüz yüze anket tekniğiyle yürütülmüştür. Örneklem, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında dört ortaokulda öğrenim gören 211'i kız (46,5) 243'ü erkek (53,5) olmak üzere toplam 454 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Beden Eğitimi Dersine İlgi Ölçeği, Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, t-testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizleriyle değerlendirilmiştir ($p=0,05$). Sonuçlara göre, katılımcıların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı; sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi, baba eğitim durumu, derse katılma isteği, ders saatini artırma isteği, arkadaş grubuyla oyun oynama isteği, yardımlaşma durumu ve lisanslı sporcu olma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilirken, bazı değişkenlere göre farklılık göstermemektedir. Beden eğitimi dersine ilgi; sınıf düzeyi, baba ve anne eğitim durumu, derse katılma isteği, ders saatini artırma isteği, arkadaş grubuyla oyun oynama isteği, yardımlaşma durumu ve lisanslı sporcu olma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilirken, bazı değişkenlere göre farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak, beden eğitimi dersine yönelik sportmenlik davranışları ve derse ilgi düzeyleri; cinsiyet, yaş, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, lisanslı sporculuk deneyimi ve ders içi etkileşim gibi faktörlerden anlamlı biçimde etkilenmekte olup, öğrencilerin bu derse katılımı ve ilgisi arttıkça sportmenlik tutumları da olumlu yönde gelişmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Beden Eğitimi, İlgi, Sportmenlik

SUMMARY

The aim of this study is to examine the interest levels and sportsmanship behaviors of middle school students towards physical education and sports lessons, to determine the possible relationship between them and to determine whether these variables will change according to various demographic characteristics. The research was conducted with the screening model and face-to-face survey technique within the scope of the quantitative approach. The sample consists of a total of 454 students, 211 girls (46.5) and 243 boys (53.5) studying in four middle schools in the 2024-2025 academic year. Personal information form, Physical Education Course Interest Scale, Physical Education Course Sportsmanship Behavior Scale were used as data collection tools. Data were evaluated with descriptive statistics, t-test, ANOVA, correlation and regression analyses ($p=0.05$). According to the results, the participants' physical education course sportsmanship behavior; While significant differences were detected according to variables such as grade level, family income level, father's education status, desire to attend class, desire to increase class hours, desire to play with a group of friends, cooperation status and being a licensed athlete, there were no differences according to some variables. Interest in physical education class; While significant differences were detected according to variables such as grade level, father's and mother's education status, desire to attend class, desire to increase class hours, desire to play with a group of friends, cooperation status and being a licensed athlete, there were no differences according to some variables. In conclusion, sportsmanship behaviors and interest levels in physical education classes are significantly affected by factors such as gender, age, socioeconomic status, parental education level, licensed athletic experience and in-class interaction, and as students' participation and interest in this class increases, their sportsmanship attitudes also develop positively.

Keywords: Sports, Physical Education, Interest, Sportsmanship

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	IV
TEŞEKKÜR	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLOLAR DİZİNİ.....	X
EKLER DİZİNİ.....	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	4
2.1. Beden Eğitimi ve Spor Kavramı	4
2.2. Beden Eğitimi ve Spor Dersi.....	6
2.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amaçları.....	8
2.2.2. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Faydaları	10
2.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi.....	13
2.3. İlgi Kavramı	15
2.3.1. Derse İlginin Türleri.....	17
2.3.1.1. Durumsal İlgi.....	17
2.3.1.2. Bireysel İlgi	19
2.4. Sportmenlik Kavramı	19
2.4.1. Sportmenliğin Önemi	20
2.4.2. Sportmenliğin Alt Boyutları.....	21
2.4.3. Sportmenlik Dışı Tutum ve Davranışlar	22
2.4.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik Davranışları	25
3.YÖNTEM.....	27
3.1.Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	27
3.2. Araştırmanın Problemi, Amacı ve Alt Amaçları.....	27
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	28
3.4. Araştırmanın Varsayımları.....	28
3.5. Araştırma Modeli	29
3.6. Evren ve Örneklem.....	29

3.7. Veri Toplama Araçları	31
3.7.1. Demografik Bilgi Formu	31
3.7.2. Beden Eğitimi Dersine İlgili Ölçeği (BEDİÖ)	31
3.7.3. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)	32
3.8. Veri Toplama Süreci	32
3.9. Verilerin Analizi	32
3.10. Etik İlkeler ve Gönüllük Esası	33
4. BULGULAR	34
5. TARTIŞMA	42
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	48
6.1. Sonuçlar	48
6.2. Öneriler	49
KAYNAKÇA	51
EKLER	59
ETİK KURUL KARARI	63
ÖZGEÇMİŞ	64

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma grubunun demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımları.	29
Tablo 2. Araştırma grubunun yaş ile ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler.	34
Tablo 3. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.	34
Tablo 4. Araştırma grubunun yaş değişkeni ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarına ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçları.	35
Tablo 5. Araştırma grubunun öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.	35
Tablo 6. Araştırma grubunun algıladıkları aile gelir düzeyi değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.	36
Tablo 7. Araştırma grubunun baba eğitim durumu değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.	36
Tablo 8. Araştırma grubunun anne eğitim durumu değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.	37
Tablo 9. Araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersine katılma isteği durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.	38
Tablo 10. Araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersi saatinin artmasına ilişkin istek durumuna bağlı beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.	38
Tablo 11. Araştırma grubunun arkadaş grubuyla oyun oynama isteği durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.	39
Tablo 12. Araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersinde yardımlaşma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.	40

Tablo 13. Araştırma grubunun lisanslı sporcu olma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.....	40
Tablo 14. Araştırma grubunun beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ile derse ilgi puanlarına ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçları.....	41

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Demografik Bilgi Formu	59
Ek 2. Beden Eğitimi Dersine İlgili Ölçeği	60
Ek 3. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği	61

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
°	: Derece
Cm	: Santimetre
Maks	: Maksimum
Mini	: Minimum
N	: Katılımcı Sayısı
P	: Anlamlılık Düzeyi
Sd	: Serbestlik Derecesi
Sn	: Saniye
Ss	: Standart Sapma
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKF	: Türkiye Karate Federasyonu
Vb	: Ve Benzeri
Vd	: Ve Diğerleri
Yy	: Yüz yıl
$\bar{X}$	: Ortalama

1. GİRİŞ

İnsanlığın tarihine baktığımızda, doğum sürecinden hayatının son safhasına kadar hayatta kalabilmek için çeşitli mücadeleler içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu mücadelelerden bazıları avlanmak, hayvanlarla çeşitli mücadeleler etmek şeklindedir. Etrafındaki bu mücadelelere örnek olarak; “atlama, koşma, yürüme, mızrak ve ok atma” gibi eylemlerden bahsedilebilir. Bu tarz mücadelelerin yanında çeşitli amaçlarla kendilerini tehlikeye atarak boğuşarak güreşte tutmuşlardır. Yapılan bu fiziksel aktiviteler, belirli bir sürecin ardından savaşımlara ve avlara hazırlık mahiyetinde çeşitli kurallara dayandırılarak pratikler yapılmaya başlanmıştır ve zaman içerisinde uluslararası bir olgu haline gelmiştir. İlk insanlarda beslenme ve güvenlik amacıyla yapılan bu etkinlikler, günümüz beden eğitimi ve sporun başlangıcı olarak kabul görmektedir. (Orhan ve Yoncalık, 2016). Beden eğitimi ve spor kavramına bakıldığında alan yazında çeşitli ifadelerle yer almaktadır. Beden eğitimi kişilerin sağlıklı olmasını, fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik, zamana ve çevre şartlarına göre sporla mukayese ettiğimizde daha esneklik sağlayabilen oyun ve çeşitli aktiviteleri içerisinde barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkarken spor, belirlenmiş kurallar dahilinde, branşlarına göre bireysel ya da takım olarak icra edilebilen, rekabete dayalı içerisinde sponsor, reklam vb. faktörleri barındıran bedensel ve/veya zihinsel yarışmaların tümü şeklinde tanımlanmaktadır (İnal, 2000).

Beden eğitimi ve spor dersleri 18. yy.dan itibaren günümüzdeki formuna yakın şekilde eğitim sürecine dahil edilmiştir. Türkiye’de beden eğitimi ve spor dersleri hem ilköğretim müfredatı hem de ortaöğretim müfredatı içerisinde, öğrencilerin büyüme ve gelişme süreçlerine destek olması amacıyla eklenmiştir. Beden eğitimi ve spor derslerinin içeriğine baktığımızda, büyük bir kısmı jimnastik ve temel hareket becerilerinin öğretilmesi ve geliştirilmesinden oluşmaktadır. Fiziksel aktivitelerle hedeflenen bu gelişimlerin yanında, öğrencilerin birbirleriyle takım halinde hareket edebilme becerilerini geliştirerek sosyal ilişkilere hazırlama ve aktiviteler aracılığıyla mental gelişim sağlanması hedeflenmektedir (Nebioğlu, 2006). Beden eğitimi ve spor dersi, öğrencilerin eğitim süreçleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır çünkü, beden eğitimi ve spor dersi öğrencilere fiziksel eğitimin yanında kişilik eğitimi de vermektedir.

Öğrencilere fiziksel ve zihinsel anlamda kendi özelliklerinin farkına varabilme ve arkadaşlarının özelliklerini görebilme imkânı sunmaktadır (Kır, 2012).

Beden eğitimi ve spor dersinin, öğrencilere bu faydaları sağlayabilmesinin temelinde derse ilgi duymaları, dersle ilgili önemli düzeyde ön yargılarının olmamaları ve öğrenmeye açık olmaları gibi durumlar yer almaktadır. Bireyin doğasında bir şeyleri öğrenme ve geliştirme yer almaktadır, gerekli adımları doğru bir biçimde uygulamasıyla birlikte birçok şeyi yapabilecek duruma gelmektedir. Fakat insanların zamanlarının sınırlı olması sebebiyle, öncelikli olarak ilgi duyduğu alanlarla ilgili faaliyetlerde bulunmaktadır. Bireyin ilgi duyduğu alanlarla ilgili faaliyetle uğraşması, odaklanılan konularda başarıyı da beraberinde getirmesi açısından önemli bir etkidir. Buradan elde edeceğimiz durumla şu söylenebilir ki, öğrencinin derse olan ilgisi akademik başarı elde edebilmesi için önemli bir rol oynar. Öğrencinin derse ilgi duyması durumu, akademik başarı, derse odaklanma ve öğretmen-öğrenci iletişimi gibi bileşenlerin üzerinde de olumlu yönde etkisi bulunmaktadır. Alan yazını incelediğimizde “derse ilgi, derse katılım, akademik güdülenme ve akademik başarı” kavramları arasında ilişki olduğu görülmektedir. (Akın vd., 2015).

Spor, beraberinde ahlak kavramını ve eğitim ilkesi olarak kabul gören sportmenlik kavramını da beraberinde getirdiği bilinmektedir. Sportmenlik; “oyun kurallarına uyma, başkalarına saygı, hak, adalet, centilmenlik gibi insani özellikleri kapsarken; hilekârlık, yalan, kurallara uymama gibi toplum tarafından hoş karşılanmayacak davranışları da reddettiği bilinmektedir (Yapan, 2007). Sportmenlikle ilgili öğretimi; okullarda, spor kurumlarında ve rekreatif etkinliklerin yapıldığı toplu alanlarda yapılabilir. Ancak zorunlu eğitim çerçevesinde okullarda öğrencilere, sportmenlik davranışı kazandırmak daha etkili olmaktadır. Sportmenlikle alakalı gerekli öğretileri, sözel derslerde verileceği gibi beden eğitimi ve spor dersi kapsamında yapılan fiziksel etkinliklerde, ders dışı egzersiz ve çeşitli yetiştirme kurslarıyla birlikte de verilebilmektedir. Öğrencilerin bu dersler kapsamında öğreneceği sportmen davranışı, okul içerisinde katılım sağladığı etkinliklerde ve okul dışındaki sosyal ilişkilerinin daha sağlıklı yürütebilmesine katkı sağladığı bilinmektedir (Arıpınar ve Donuk, 2015; Kayışoğlu vd. 2015). Tüm bu durumlardan hareketle öğrencilerin eğitim süreçleri içerisinde beden eğitimi ve spor dersi önemli bir yer almaktadır. Beden eğitimi ve spor dersi, öğrencilerin zihinsel ve bedensel gelişimlerine katkı sağlaması, rekabetin yanında sportmenlik ruhuna erişmeleri ve bunun

sonucunda da eğitim süreci ve sonraki sürecinde empati yapabilen, topluma uyum sağlama sürecini hızlandırabilen bireyler olabilmesi için önemlidir. Bu durumdan hareketle, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları incelenmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Beden Eğitimi ve Spor Kavramı

İnsanlığın tarihine baktığımızda, doğumundan hayatının sonuna kadar hayatta kalabilmek için çeşitli mücadeleler içerisinde yer almıştır. Bu mücadelelerden bazıları avlanmak, hayvanlarla çeşitli mücadeleler etmek şeklindedir. Etrafındaki bu mücadelelere örnek olarak; “atlama, koşma, yürüme, mızrak ve ok atma” gibi eylemlerden bahsedilebilir. Bu tarz mücadelelerin yanında çeşitli amaçlarla kendilerini tehlikeye atarak boğuşarak güreşte tutmuşlardır. Yapılan bu fiziksel aktiviteler, belirli bir sürecin ardından savaşımlara ve avlara hazırlık mahiyetinde çeşitli kurallara dayandırılarak pratikler yapılmaya başlanmıştır ve zaman içerisinde uluslararası bir olgu haline gelmiştir. İlk insanlarda beslenme ve güvenlik amacıyla yapılan bu etkinlikler, günümüz beden eğitimi ve sporun başlangıcı olarak kabul görmektedir. (Orhan ve Yoncalık, 2016).

Beden eğitimi ve spor kavramını incelediğinde alan yazında çeşitli tanımlamalar yer almaktadır. Tanımlardan önce spor kelimesini incelediğimizde kökü “disporte” ve “desport” sözcüklerine dayanmaktadır. Latince olarak bilinen bu kelimelerin anlamı ise “dağıtma” veya “birbirinden ayırmak” şeklinde karşılık bulmaktadır. Bu kavram 19. Yy’dan beri yaygın olarak kullanılmaktadır. Kavram bu zamandan günümüze kadar birçok değişikliğe uğrayarak, çeşitli şekilde ifade edilmiştir ve birçok tanımlama yapılmıştır.

Bu tanımlamalara baktığımızda, spor; fiziksel aktivitelerin, çeşitli branşlarda ve farklı kurallar belirleyerek yapılan, amacında kazanma amacı, reklam aracı olan ve profesyonel şekilde uygulanan çeşitli faaliyetlerdir (Aracı, 2001). şeklinde tanımlanırken, kavramın farklı bir şekilde yorumlanmasını incelediğimizde ise spor, belirlenmiş kurallar dahilinde, branşlarına göre bireysel ya da takım olarak icra edilebilen, rekabete dayalı içerisinde sponsor, reklam vb. faktörleri barındıran bedensel ve/veya zihinsel yarışmaların tümü şeklinde tanımlandığı görülmektedir.

Spor; önceden belirlenmiş branşa özgü kurallar ile, bireysel ya da birden fazla kişiyle takım halinde organize edilerek, bireylerin motorik özelliklerinin yarıştırılması durumu şeklinde tanımlanmaktadır (Buse ve ark., 2021). İnal ise; bireyin çeşitli planlamalar

dahilinde fiziksel aktivitelerini, motorik becerilerini, psikolojik, zihinsel ve sosyal tutumlarını geliştirmeyi amaçlayan pedagojik, biyolojik ve sosyal uğraştır (İnal, 2000).

Sporun tanımlarını incelediğimizde, genel olarak sporun katkıları ön plana çıkarıldığı görülmektedir, ancak sporun sosyal ve toplumsal yaşama önemli derece de katkı sağladığı bilinmektedir. Bu durumdan hareketle spor sadece bireylerin sağlık ve performanslarını destekleme fonksiyonlarına değil aynı zamanda toplulukların sosyal yapılarını güçlendirdiği ve bireyler arası ilişkilere olumlu katkılar sunan bir işlevi olduğu görülmektedir. Bu durumun sonucu olarak da spor toplumsal ve kültürel alanda da çeşitli anlamlar kazanmaktadır ve bu sebeple de sosyal bilimlerin de inceleme alanında yer almaktadır (Ramazanoğlu vd., 2005; Akbaş, 2024; İnal, 2024).

Beden eğitimi kavramı ise kişilerin sağlıklı olmasını, fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik, zamana ve çevre şartlarına göre sporla mukayese ettiğimizde daha esneklik sağlayabilen oyun ve çeşitli aktiviteleri içerisinde barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Alan yazını incelediğimizde beden eğitimi kavramıyla ilgili de çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bunları incelediğimizde Açıık (2006), beden eğitimini dört temel tanımla açıklamıştır ve bu tanımları şu şekilde sıralamıştır:

- Beden eğitimi; kişiyi fiziksel, zihinsel açıdan fayda sağlayan en yüksek verimi en az yorgunluk düzeyi ile sağlayan çeşitli fiziksel aktiviteleri kapsayan bilim dalıdır.
- Beden Eğitimi, Jimnastik, spor ve çeşitli oyunlar aracılığıyla bedensel hareketlerden oluşan, kişiyi eğiten bir eğitim unsurudur.,
- Beden Eğitimi vücudun çeşitli fonksiyonel özelliklerinin daha iyi hale getirilmesi için, kas ve eklemlerin kontrolünü daha dengeli bir biçimde sağlanabilmesi için, fiziksel gücün en ergonomik şekilde kullanılması ve bununla birlikte vücudun iç organlarının da sağlıklı bir biçimde işleyişini sürdürebilmesi amacını taşıyan, hareket etmeyi öğreten metotlu bir faaliyet sistemidir.
- Beden Eğitimi, vücudun dengesi ve bütünlüğüne zarar vermeden, sistematik bir şekilde gelişmesini amaçlayan, bireylerin zihinsel, fiziksel ve mental olarak gelişimini amaçlayan, bireyi kendisine ve yer aldığı topluma faydalı bir birey olarak yetiştirmeye amaç edinmiş, bir disiplindir (Açıık, 2006).

Beden eğitimi kavramıyla ilgili farklı kişilerin tanımlarına baktığımızda ise; Bucher ve Wuest'e göre (2003) beden eğitimi, fiziksel aktivitelere dayalı, süreç içerisinde eğitime yer verilen, kişilerin duydukları bilgi ve becerilerin amaçlanmış düzeyde gelişmesine dayanan bir süreçtir şeklinde yorumlanmıştır. Başka bir tanımda ise beden eğitimi, kişinin sosyal, fiziksel, motorsal, zihinsel gelişiminin desteklenmesini amaç eden, birtakım kurallar dahilinde gerçekleştirilen ve genellikle fiziksel aktivitelerin ön planda olduğu sistemli eğitim çalışmalarından oluşmaktadır şeklinde yorumlanmıştır (Hekim, 2015). Bu tanımlar incelendiğinde çeşitli noktalarda birbirlerini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Beden eğitimi ve spor kavramlarını incelediğimizde, alan yazında her iki kavram içinde çeşitli açıklamalar yer almaktadır. Bu iki kavram toplumumuzda birbiriyle kullanım açısından karıştırılsa da alan yazını incelediğimizde her iki tanım içinde farklı tanımlamalar yapılmıştır. Genel olarak bakıldığında beden eğitimi kavramı, bireyin fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişimini, içinde barındıran gelişim dönemine uyumlu genetik kapasitesinin sağladığı verim gücüne erişebilmesi için yapılan etkinliklerdir (Bal, 2010) şeklinde ifade edilirken, spor kavramı çok daha kapsamlı ve geniş bir olgudan oluşmaktadır. Çünkü spor, birden fazla bilim dalını kapsayan bir multidisipliner kavramdır. Spor etkinlikleri toplumsal, politik, kültürel ve ekonomik olmak üzere birçok kavram ile bağdaştırılmaktadır (Yazarer vd., 2004).

2.2.Beden Eğitimi ve Spor Dersi

Beden eğitimi ve spor dersleri 18. Yüzyıldan itibaren günümüzdeki formuna yakın şekilde eğitim sürecine dahil edilmiştir. Alan yazı incelendiğinde beden eğitimi ve spor dersi pedagojik açıdan, anlam bakımından okul müfredatında bugün ki formuna gelemenden önce birçok değişikliğe uğradığı görülmektedir (Çöndü, 2004). Hem ilköğretim müfredatı hem de ortaöğretim müfredatı içerisine, öğrencilerin büyüme ve gelişme süreçlerine destek olması amacıyla eklenmiştir. Günümüzdeki beden eğitimi ve spor dersi müfredatı, MEB ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanmıştır (Kangalgil, 2006).

Dersin içeriğine baktığımızda, önemli bir kısmı jimnastik hareketleri ve temel hareket becerilerinin öğretilmesi ve geliştirilmesinden oluşmaktadır. Fiziksel aktivitelerle hedeflenen bu gelişimlerin yanında, öğrencilerin birbirleriyle takım halinde hareket

edebilme becerilerini geliştirerek sosyal ilişkilere hazırlama ve aktiviteler aracılığıyla mental gelişim sağlanması hedeflenmektedir. Temel hareket eğitimlerinin ardından, spor dallarına özgü hareket becerileri de öğretilerek sportif branşlar temel olarak tanıtılmaktadır (Nebioğlu, 2006).

Türkiye’deki eğitim kurumlarında “on iki yıllık zorunlu eğitim” sistemi benimsenmektedir. Bu zorunlu eğitim sisteminde “kesintisiz beden eğitimi” anlayışı yer almaktadır ve öğrencilerin her yılki ders müfredatında beden eğitimi ve spor dersi alması amaçlanmaktadır. Buradan hareketle ilköğretimde yer alan öğrencilere verilen bu ders, sekiz yıllık bir süreçten oluşmaktadır. İlkokuldaki öğrencilere, ders kapsamında, bedenindeki parçaları kullanmayı, çeşitli önemli hareketleri ayırt edebilmeyi, zamanı verimli bir biçimde kullanabilmeyi, alanı doğru kullanmayı, çeşitli prensipleri öğrenmeyi ve kurallara göre davranış sağlayabilmeyi amaçlamıştır. İlkokullarda dersin amacına uygun şekilde yürütüldüğünde, öğrenciler ortaokul da kazanmaları gereken çeşitli becerilerinde alt yapısı oluşturması beklenmektedir (Eken, 2008).

Dersin toplamda yedi temel ilkesi yer almaktadır. Bunlar “tesis, araç ve gereçler, bireysel farklılıklar, öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi, ilgi çekici etkinliklerin tercih edilmesi, etkinliklerin çeşitlendirilmesi çeşitli etkinlik türlerinin seçilmesi ve etkinliklerin bölge coğrafi özelliklerine uygun olması şeklindedir.” Bu yedi temel ilkeyi sırasıyla incelediğimizde; beden eğitimi ve spor derslerinin amacına uygun bir şekilde uygulanabilmesi için öncelikli olarak öğretim kurumlarında gerekli spor tesis, araç ve gereçlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öğrencilerin mevcut fiziksel, psikolojik ve motorsal kapasite durumları birbirlerinden farklı olacağından, derste kullanılması planlanan öğretim teknik ve yöntemleri öğrencilerin sahip oldukları mevcut kapasiteleri göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Dersin amacına uygun olarak yürütülebilmesi ve derslerden gerekli verim alınabilmesi için öğretmenler, öğrencilerinde gereksinimlerine kapalı olmamalıdır. Öğrencilerle yapılması planlanan fiziksel aktivitelerde fiziksel, psikolojik ve motorsal kapasite durumları göz önünde bulundururken, bu kapasitelerini geliştirmeye yönelik etkinlikler olması planlanmalı ve aynı zamanda öğrenciler açısından da ilgi çekici olması benimsenmelidir. Derslerde yapılacak olan etkinlikler de parçadan bütüne gitme yöntemi uygulanarak, öğrencilerin etkinliklere daha iyi cevap verebilmesi ve başarısızlık sonucunda oluşabilecek olan, derse

karşı olumsuz düşüncelerin önüne geçilmesi sağlanmalıdır. Etkinlikler parçalara bölünmeli ve kolaydan zora ilerleyecek şekilde basamak basamak ilerlemelidir. Hareketler anlamlı bütün halinde olmalı ve birbirini destekler içerikte olmalıdır. Ders içerisinde sadece fiziksel aktivitelere yer verilmemeli, çeşitli yöntemlerle de öğretilerek sınıf içerisinde fikir oluşturulmasına da izin verilmelidir. Derste uygulanacak aktiviteler yaşanılan coğrafi bölgelerin özellikleri de dikkate alınarak belirlenmelidir (Hekim, 2015).

2.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amaçları

Dersin öğrencileri, fiziksel uygunluğu teşvik etmek, beceri gelişimini sağlamak, sağlık eğitimine katkı sağlamak, stres düzeyine azaltmak, yaşam boyu fiziksel aktiviteyi teşvik etmek, sosyal gelişim sağlamak, kültürel farkındalık oluşturmak, cinsiyet eşitliği benimsetmek, etik değerleri öğretmek ve uygulayabilmesini sağlamak ve yaşam tarzı ile ilgili hastalıkların önlenmesini sağlamak gibi birçok becerisini gelişmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Alan yazını incelediğimizde bu on temel amaç şu şekilde detaylandırıldığı görülmektedir (URL-1, 2025; AAHPERD, 2013).

Beden eğitimi ve spor dersinde fiziksel uygunluğu teşvik etmek, beden eğitimin özünde var alan bir amaçtır. Bu teşviği sağlamak için, aerobik egzersizler, esneklik çalışmaları ve çeşitli kuvvet antrenmanları gibi rutinleri düzenli olarak tekrar ederek, bireylerde kas gücünü, esnekliği ve kardiyovasküler dayanıklılığı geliştirmeye yardımcı olmaya çalışır. Bu tarz çalışmalar, bireylerin fiziksel sağlığının korunması ve hedeflenen fiziksel uygunluğa ulaşabilmesi için oldukça önemli ve etkilidir (URL-1, 2025).

Beden eğitimi ve spor dersinde çeşitli fiziksel aktiviteler aracılığıyla öğrencilerin beceri gelişimine katkı sunmayı hedeflenmektedir. Bu beceriler; atlama ve koşma gibi temel olan bireysel becerilerden başlayıp, daha karmaşık olan takım sporları için gerekli olan temel becerilere kadar uzanmaktadır. Beceri gelişiminde, basit ve karmaşık becerilerin gelişebilmesi için çeşitli fiziksel aktivitelerle kademeli olarak, parçadan bütüne doğru gidilerek ustalık ve yeterliği teşvik ederek hayat boyu katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Sallis vd., 2012).

Dersin bir diğer amacı da öğrencilere temel düzeyde gerekli sağlık eğitimini vermektir. Öğrenciler, hareketsiz bir yaşamın etkileri, hijyen kurallarına uyulması ve uyulmaması durumunda karşılaşılabilecek oldukları sonuçları dahil olmak üzere sağlıklı

bir hayat biçiminin ilkeleri hakkında eğitilmektedir. Bu bilgiler ışığında öğrenciler refahları ve sağlıkları üzerine bilinçli kararlar alarak, bu hususlara dikkat etmesi gerektiğinin farkına varması amaçlanmaktadır (URL-1, 2025, 2021).

Çeşitli fiziksel aktivitelerle öğrencilerin stres ve kaygı düzeylerini azalttığı bilinmektedir. Düzenli olarak yapılan bu fiziksel aktiviteler, öğrencilerde endorfin hormonu sayesinde adrenalin ve glukagon salgılayarak vücuda çeşitli sinyaller gönderir ve ruh hallerini olumlu yönde etkiler. Dolayısıyla da dersi ruhsal sağlığın olumlu yönde desteklenmesinde ve depresyon gibi olumsuz durumlara maruz kalma riskinin azaltılmasında aktif rol oynamayı amaçlamaktadır. Öğrencileri yaşam boyu fiziksel aktivite alışkanlığı kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğrenciler egzersizleri, sıkıcı ve gereksiz bir etkinlik olarak görmeyi engelleyerek hayatlarına entegre edilmesi yönünde önemli bir rol üstlenmektedir. Öğrencilere bu aktivitelerin sağlıklı bir yaşam için, önemli bir rolü olduğunu göstermeyi amaçlar ve bununla birlikte öğrencilere yaşamları boyunca sağlıklarına dikkat etmesi gerektiği hususunda bilgiler sunmayı amaçlar (AAHPERD, 2013).

Öğrencilerin sosyal gelişimleri için de önemli bir göreve sahiptir. Özellikle takım halinde mücadele edilmesi gereken branşlarda, iletişim kurma ve beraber hareket edebilme gibi sosyal becerilerinde gelişim sağlamayı amaçlar. Bu kazandığı beceriler sayesinde de hayatının çeşitli noktalarında öğrencilerin çok yönlü olarak bireylerle sosyal etkileşimler kurabilmesine katkı sağlar. Takım halinde hareket edebilmek için iletişim halinde olan öğrenciler, farklı kültürlerden olan bireylerle de iletişim kurabilmelerine yardımcı olmayı amaçlar. Fiziksel aktiviteler aracılığıyla bir arada bulunan öğrencilerin ufkunu genişleterek, ufku genişletir ve aynı zamanda kültürel farkındalığı ve hoşgörüyü teşvik etmeyi amaçlamaktadır (AAHPERD, 2013; Sallis vd., 2012).

Dersin önemli bir diğer amacı da toplumdaki kalıplaşmış durumların yerine, spor ve fiziksel aktiviteler aracılığıyla toplumdaki cinsiyet eşitliği bilincine hazırlamaktır. Hem erkek hem de kız öğrencileri etkinliklere katılmasını sağlayarak toplumsal eşitliğe teşvik etmektir. Aynı zamanda saygı, adalet dürüstlük gibi değerlere teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Öğrenciler fiziksel aktiviteleri uygularken kurallara göre oynayarak da iyi ve sportmen bireyler olarak yetişmesi amaçlanmaktadır (URL-1, 2025).

Beden eğitimi ve spor dersi, öğrencileri ileri yaşlarda maruz kalabilecekleri obezite, kalp ve diyabet gibi hastalıkların önlemesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Fiziksel aktiviteler aracılığıyla sağlık ve aktif yaşamı teşvik ederek, kişilerin maruz kalabileceği riskleri azaltmayı amaçlamaktadır. Beden eğitimi programları öğrencilerin, fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerine katkı sunabilecek şekilde hazırlanmaktadır. Bu hedeflerle birlikte öğrencilere programa uyum sağlayabilme, disiplinli hareket edebilme gibi olguların gelişmesini amaçlamaktadır (URL-1, 2025).

2.2.2. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Faydaları

Dersin öğrencilere birçok faydası bulunmaktadır. Bu faydaların bireye kazandırdığı becerileri, “Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği” şu şekilde sıralamıştır (Karadağ, 2012):

- Öğrenciler fiziksel etkinliklere katılım sağlayarak çeşitli becerileri gelişmektedir, bununla birlikte de diğer alanlara bu beceri ve yetenekleri aktarabilmektedir.
- Beden eğitimi kavramının bilincine varan öğrenciler, ileri hayatlarında da beden eğitimi ve sağlıklı yaşam bilinciyle hareket etmesi gerektiğinin farkına varmaktadır.
- Beden eğitimi ve spor bilinciyle, yaşamlarını devam ettiren bireyler bir branşa ait olan veya olmayan becerilerinin de gelişimine katkı sunmaktadır.
- Beden eğitimi ve spor bilinciyle hayatına devam eden bireylerde zaman yönetimi becerisi gelişmektedir.
- Beden eğitimi ve spor bilincini özümsemiş bireylerde, özümsemeyen bireylere göre özgüven, empati yapabilme ve çevresindeki kişilere karşı güvenip, ortak hareket edebilme becerileri daha gelişmiş düzeyde olmaktadır.
- Beden eğitimi ve spor bilinciyle, yaşamlarını devam ettiren bireylerde çeşitli egzersiz ve fiziksel aktivitelerden elde edebileceği kazanımların farkına varabilir ve seçici davranmaktan kaçınmaz.
- Beden eğitimi ve spor bilinciyle yaşamlarını devam ettiren bireylerde, kişisel bilgi ve davranışlarının gelişme daha açık hale gelmektedir.

Dersin sıralanan faydaları dışında, fizyolojik ve psikomotor gelişimlerine faydaları, zihinsel ve psikolojik açısından faydaları ve sosyal gelişim açısından da çeşitli faydaları bulunmaktadır.

Fizyolojik ve Psikomotor Faydaları: Psikomotor kavramını, alan yazını incelediğimizde lokomotor olmayan ve manipülatif beceriler olarak tanımlanmaktadır. Locomotor kavramı hareketi ifade etmektedir, lokomotor hareketler bir noktadan, farklı bir noktaya geçilmesi sonucundaki yer değişimini ifade etmektedir. Bu hareketlere örnek olarak; zıplama ve oturup kalkma gibi temel düzey hareketler verilebilir. Locomotor olmayan hareketler ise, kişinin sabit bir noktada yaptığı çekme, eğilme ve dönme gibi hareketleri örnek vermek mümkündür. Manipülatif olan hareketler ise atma, yakalama ve vurma gibi bir nesne yardımıyla birlikte yapılan hareketleri ifade etmektedir (Alparslan, 2008).

Beden eğitimi ve spor dersi, öğrencilerin psikomotor becerileri ön planda olmak üzere aynı zamanda da fiziksel aktivitelere uygunluk düzeylerinin de gelişmesi sağlamaktadır. Bu hareketler neticesinde oluşan gelişimler sayesinde de öğrencilerde sağlıklı yaşam bilinci oluşmaktadır (Balyan vd., 2012). Dersin bu açıdan baktığımızda öğrencilerin psikomotor becerilerin gelişimlerinin sağlanmasına yönelik eğitim planları ve bu planların programlanıp, programlara istenilen şekilde uygulanması ile mümkün olacaktır. Bu uygulamalar neticesinde öğrencilerin vücut postürü, kas ve sinir sistemlerinde gelişim sağlanacaktır. Öğrencilere sağladığı bu katkıyı göz önünde bulundurduğumuzda, eğitim programında yer alan diğer hiçbir derste olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda dersinde fiziksel etkinliklere etkin olarak katılım gösteren kişiler, katılımları sınırlı olan kişilere göre daha az sağlık sorunlarıyla karşılaştığı görülmektedir (Stratton ve Mullan, 2005; Ntoumanis, 2001).

Zihinsel ve Psikolojik Açısından Faydaları: Beden eğitimi ve spor dersinin zihinsel ve psikolojik faydalarına baktığımızda, öğrencilerin hayatlarının her noktasında karşılaşılabilecek olduğu durumlarda Maslow'un tabiriyle kendini gerçekleştirme durumunu daha kolay hale getirmektedir. Bloom'un öğrenme taksonomisine göre de bilişsel, zihinsel ve psikolojik alanlarda gelişime katkı sağladığı belirtilmektedir. Aynı zamanda bireyler için önemli olan, akılda tutma, algılama ve düşünme gibi hafızaya

yönelik becerilerin gelişmesine imkân sunmaktadır (Stratton ve Mullan, 2005; Nilsen, 2009).

Bilişsel gelişimi incelediğimizde de bebeklik döneminden, yetişkinlik dönemine kadar uzanan uzun bir süreçtir. Bireyler içinde bulundukları durumu bu alandaki gelişim ile daha hızlı kavrayabilmekte ve muhakeme yetenekleriyle birlikte karşılaştığı problemlerin üstesinden daha rahat gelebilmektedir. Bu sebeple öğrenciler, analiz etme, öğrenme ve hipotez kurabilme gibi becerileri gelişmektedir (İmamoğlu, 2011). Dersin temelinde psikomotor ile ilgili olsa da bilişsel alanda da önemi göz ardı edilmemelidir. Bilişsel süreçte düşünme, ezberleme ve akılda tutma gibi süreçlerle başlayıp, ustalaşma ve otomatik olarak uygulayabilme gibi uygulamalara katkı sağlaması, bilinen bir süreçtir (Şahin vd., 2012). Bununla birlikte takım sporları faaliyetlerine katılmaları durumunda da kişiler birlikteliğini önemini anlama, kişisel çıkarların ikinci plana bırakma yani takım ruhuna sahip olmanın önemini kavraması da mümkündür.

Ders kapsamında uygulanan takım çalışmalarıyla birlikte öğrencilerin özdenetimini gerçekleştirerek, öğrenciler yapabileceklerini, ulaşabilecek olduğu sınırları tahmin edebilmektedir. Ders kapsamında görerek kazandığı bu özellikleri yaşamının belirli alanlarına transfer ederek, kendi kendine yetebilme durumları daha kolay hale gelmektedir (Zeng vd., 2011). Psikolojik açıdan en önemli yararlarından birisi de öğrenciler günlük rutinlerinden daha farklı etkinlikler içerisinde yer alması sebebiyle stres düzeyleri de olumlu yönde etkilenir. Bununla birlikte bireylerde zihinsel anlamda rahatlama meydana gelir ve bununla birlikte de kişilerin sorunlara çözüm yolu üretebilme, psikolojik sağlamlık ve özgüven gelişimi gibi durumlarında gelişme meydana gelmektedir (Açak, 2005). Beden eğitimi ve spor dersinde uygulanan etkinlikler sayesinde öğrencilerde paylaşım duygusunun gelişmesi, kendine ve arkadaşlarına karşı sabrın artması ve sosyal gelişim gibi özellikler gelişmektedir (Şahin vd, 2012).

Sosyal Açıdan Faydaları: Öğrencilerin arkadaşlarıyla, toplum ile olan iş birliği yapabilme ve dayanışma duygu ve durumlarını geliştirmektedir. Öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyerek hem öğrenciyi hem de toplumu güçlendirmektedir. Duygusal gelişim ve sosyal gelişim birbiriyle paralel niteliktedir (İmamoğlu, 2011). Öğrencilerin ders içerisinde yapılan rekreatif ve takım sporları gibi birden fazla öğrencinin katılımıyla yapılan etkinlikler sayesinde, topluma karışacak olan öğrencilerde

yardımlaşma, sosyal faaliyetlere katılım sağlama, toplum için sorumluluk alabilme ve görevlerini yerini getirme gibi kazanımlarına destek sağlarken bireylerin duygusal ve psikolojik gelişim sürecini hızlandırmaktadır. Öğrenciler beden eğitimi ve spor sayesinde yeni arkadaşlıklar ve dostluklar edinerek daha fazla kişiyle iletişim halinde olmaktadır ve bunun sonucunda da yaşadığı ülkenin ve farklı ülkelerin etnik yapıları hakkında bilgi sahibi olabilmekte ve kültürlerarası etkileşim sağlayabilmektedir. Bu sayede de öğrenciler sosyal gelişimin sağlamış olduğu olumlu durumlar, öz denetim ve bağımsız karar verebilme gibi becerilerini geliştirebilmektedir (Küçük ve Koç, 2004).

2.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Önemi

Eğitim süreçleri içerisinde önemli bir yer almaktadır bunun en somut örneği öğrencilere fiziksel eğitimin yanında kişilik eğitimi de vermektedir. Öğrencilere fiziksel ve zihinsel anlamda kendi özelliklerinin farkına varabilme ve arkadaşlarının özelliklerini görebilme imkânı sunmaktadır. Bununla birlikte öğrencilere hem bir birey olarak hem de toplum olarak, güçlü, dinç, sağlıklı ve çok yönlü gelişim sağlayabilen özelliklere sahip bireyler yetiştirmeye önemli katkılar sunduğundan, birey ve toplum açısından önemli bir ders olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin hareketli, enerjik ve sağlıklı bir hayat sürebilmesi amacıyla eğitim programında ilk yıllarından itibaren yerini almıştır. İlköğretimin ilk yıllarından itibaren yalnızca motor gelişimi desteklemesi sebebiyle değil, öğrencilerin zihinsel ve duygusal gelişimleri açısından da kilit bir öneme sahiptir (Kır 2012).

Çağımız bilgi ve teknoloji çağıdır, bundan dolayı da çağın getirmiş olduğu gereksinimlerden dolayı da öğrencilerin sürekli olarak okuma ve araştırma yapmalarına ihtiyaç vardır. Hem bireysel hem de toplumsal olarak, gelişime önemli bir destek olduğundan dolayı, bireyleri topluma katma ve geliştirme konusunda önemli katkıları olduğu birden fazla araştırmacının üzerinde çalıştığı bir konudur (Canakay 2006). İçerisinde yer aldığımız bu bilgi ve teknoloji çağında teknolojik cihazların artması, beraberinde sanal ortamda eskiye oranla işlerimizi halledebilme durumunu beraberinde getirmiştir ve vücudun hareketine ve güç harcama fonksiyonları ikinci planda kalmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak da bireylerde obezite, diyabet ve tansiyon gibi çeşitli sağlık problemleri artmaya başlamıştır. Bireylerin bu türdeki hastalıklardan uzak kalabilmesinin yolu da dersin vermiş olduğu hareketli yaşam bilincinden geçmektedir. Bu

durumdan hareketle bireylerin fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı olabilmelerinin yolu hareketli bir yaşamdan geçmektedir (Yazar 2019).

Öğrencilerin sıhhatli ve sürekli kendilerini geliştirebilen bir toplumun oluşmasında eğitim ve öğretimde tamamlayıcı bir unsur olarak görev yapmaktadır. Derslerde yapılan fiziksel aktiviteler özellikle de gelişim çağında olan öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Fiziksel ve zihinsel yönden daha sağlıklı olan öğrenciler bir birey olarak toplumda daha sağlıklı ilişkiler kurabilir bu duruma örnek olarak da bireylerin daha rahat bir şekilde kendilerini gerçekleştirebilmesi, toplum içerisinde sorunları algılayıp ve çözebilmesi, doğaya ve insanlara karşı hoşgörülü bir birey olabilmesi gibi örnekler vermek mümkündür. Öğrencilerin aktif bir yaşam sonucunda sıhhatli bir yaşam sürmelerini amaçlarken aynı zamanda da öğrencilere kazanma, kaybetme ve rekabet etme gibi duyguları deneyimlemesini sağlayarak, özgüvenli ve üretken ve çalışkan bir toplum olma yolunda önemli bir mihenk taşıdır. Bilinçli olarak yapılan beden eğitimi sonucunda sağlıklı, mutlu ve hayat dolu bireylerden oluşan bir topluma zemin hazırlığı yapılmış olur (Yetim 2000).

Modern çağımızın getirdiği yenilikler bireylerin yaşam stillerini de etkilemiş durumdadır. Bu etkileşim sonucunda değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlerden çocuklarda etkilenmektedir. Çocukların fiziksel olarak arkadaşlarıyla birlikte oyunlar oynayabileceği alanlar geçmişe kıyasla azalmaktadır. Çocukların fiziksel oyunlar oynarken hem mutlu olmaları hem de oyunlar için enerji sarf ederek güç kazanmalarını sağlayan doğal oyun alanlarının azalması, onların gelişim süreçleri açısından problem teşkil etmektedir. Teknoloji geliştikçe çocukların zihinlerinde yer alan eğlence algısı da değişmiş, çocuklar arkadaşlarıyla birlikte bahsi geçen alanlarda fiziksel olarak enerji harcadıkları oyunların yerini teknolojik aletler ile oynanan oyunlar almıştır. Bu durum da çocukların gelişimi açısından fizyolojik ve psikolojik açıdan olumsuz sorunlara yol açmaktadır (Pepe vd., 2005). Bu olumsuz durumlar neticesinde çocuklarda oluşabilecek fiziksel ve zihinsel problemleri önlemek ve gelişim çağındaki çocukların, gelişim süreçlerine olumlu katkılar sağlamak için bu derse katılmalarının önemli bir durum olduğu düşünülmektedir.

2.3.İlgi Kavramı

İlgi kavramının önemiyle ilgili ilk araştırmalar 19. yüzyıl itibariyle Herbart ve Dewey tarafından yapılmaya başlanmıştır, ancak bu dönemde davranışçı ve bilişsel yaklaşım kavramları daha ön planda tutulmaktaydı bunun sonucunda da ilgi kavramına psikoloji ve eğitimde üzerine fazla durulmamıştır (Hidi, 1990; Schiefele, 1991). Öğrenme ve güdülenme konuları üzerine, dikkat-başarı ve içsel güdülenme gibi farklı yaklaşımları da merakların artması sebebiyle ilgi kavramı tam anlamıyla anlaşılamadan önemini yitirmiştir (Krapp, 1999). Bununla birlikte, duyuşsal değişkenliklerin önemini ortaya çıkaran çalışmaların artmasıyla birlikte ilgi kavramının öğrenmeyi ve başarıyı olumlu yönde etkilediği kabul edilmiş ve ilgi kavramı tekrardan ilgi çekmeye başlamış ve bununla birlikte eğitim alanında yapılandırmacılık kavramının etkisiyle birlikte tekrardan önem kazandığı görülmektedir (Krapp ve Prenzel, 2011).

İlgi kavramının kelime anlamına baktığımızda, iki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılık, ilişki, şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2025b). İlgi, bir nesneye ait olan bir özellik ya da zihin içerisinde yer alan bir olgu değildir; ilgi, zihin ve nesnenin bağdaştırılması sonucunda ortaya çıkmaktadır (Valsiner, 1992). Farklı bir tabir ile ilgi, bireyler ve merak ettikleri alanlar ile arasındaki ilişkilerle ortaya çıkan, dikkat, konsantrasyon ve heyecan olarak nitelendiren zihinsel bir olgudur. İlgi, kişinin sosyal çevresiyle olan etkileşimi esnasında meydana gelen “odaklanma ve isteklilik” durumlarıyla alakalı zihinsel bir durumdur (Hidi, 2006). Aynı zamanda bireyin bir etkinlikle meşgul olurken bu durumdan keyif alması sonucunda bireyde bağlanma durumu yaşanabilir bunun neticesinde de konuları tercih edebilme, bir konuya eğilimli olma durumları da ilgiyle ilişkilidir (Kuzgun, 2006; Ainley vd., 2002).

Dewey ilginin bireyin sosyal çevresiyle olan etkileşimi sonucunda ortaya çıktığını ve öğrenme sürecinde önemli bir görevi olduğunu tespit etmiştir. İlgi, bireyle ilgili duyulan şeyle arasındaki ilişkidir. Aynı zamanda ilgi, bireylerin gelişim süreçlerinde ve geleceğini planlamasında önemli bir etkiye sahiptir (Erten, 2015). İlgi, içsel güdülenme gibi düşünülse de tam olarak karşılığı değildir, ilgi kişisel özellikleri veya duyuşsal bir durumu yansıtan karışık bir ifadedir (Schiefele, 1991). Birey, zihinsel olarak kendini motive ettiği aktiviteye yaklaşımı olumlu yönde etkilenmektedir ve dolayısıyla da ilgi ve içsel güdülenme arasında ilişki bulunmaktadır (Deci, 1992).

Bireyin doğasında bir şeyleri öğrenme ve geliştirme yer almaktadır, gerekli adımları doğru bir biçimde uygulamasıyla birlikte birçok şeyi yapabilecek duruma gelmektedir. Fakat insanların zamanlarının sınırlı olması sebebiyle, öncelikli olarak ilgi duyduğu alanlarla ilgili faaliyetlerde bulunmaktadır. Bireyin ilgi duyduğu alanlarla ilgili faaliyetle uğraşması, odaklanılan konularda başarıyı da beraberinde getirmesi açısından önemli bir etkidir. Buradan elde edeceğimiz durumla şu söylenebilir ki, öğrencinin derse olan ilgisi akademik başarı elde edebilmesi için önemli bir rol oynar. Öğrencinin derse ilgi duyması durumu, akademik başarı, derse odaklanma ve öğretmen-öğrenci iletişimi gibi bileşenlerin üzerinde de olumlu yönde etkisi bulunmaktadır. Alan yazını incelediğimizde “derse ilgi, derse katılım, akademik güdülenme ile akademik başarı kavramları arasında ilişki olduğu görülmektedir. (Akın vd., 2015).

Herbart, öğrencilerin derslerdeki konulara ilgi duymasının eğitimin amaçladığı başlıca amaçlar arasında yer aldığını ve ilgi ile öğrenme kavramlarının birbirleriyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bunun yanında ilginin, öğrenmeye yönelik olan güdülenme üzerine de etkileri vardır. İlgi düzeyinin insanların motive oldukları davranışları sergileyebilmesinde, farklı bir tabir ile ilgilerini çeken faaliyetlere katılım sağlamasında önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir (Deci, 1992). Aynı zamanda ilgi, öğrenme stratejilerini kullanma ve öğrenim deneyiminin uygun düzeyde olması durumunu etkilemektedir. Öğrencilerin araştırmacı ruhlu, sorgulayıcı yapılı, yeni deneyimlere açık halde olmaları için derse yönelik ilgilerinin olmasıyla ilişkilidir. Öğrenciler ilgi duyduğu derste daha başarılı olmaktadır ve dersin konularını daha hızlı öğrenmekte ve bununla birlikte öğrendikleri bilgilerin kalıcılığı yüksek olmaktadır (Laçın Şimşek ve Nuhoglu, 2009).

Öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli alt boyutlardan biri olan ilgi, öğrencilerin merak ve okula yönelik bireysel istekliliğin oluşması sürecinde öğretmen faktörü, ders saati ve içeriği gibi durumlarda belirleyici rol oynamaktadır. Bu rol öğrenciler açısından kolaylaştırıcı olması halinde, eğitim sürecindeki öğrenme de doğal olarak kendiliğinden gerçekleşmektedir (İnan Kaya, 2016). İlginin öğrenmeye olan etkisi açısından ele alındığında, duyuşsal ve bilişsel ilgi düzeyinin yüksek seviyede olması, öğrencilerin derse olan katılımlarını da artırmakta ve bununla paralel olarak da öğrenme sürecini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, ilginin öğrencilerin yaşamına da yansması önemli bir durumdur. Çünkü İlgi, öğrencilerin yaşamlarını şekillendirebilmesi ve yapması

gereken seçimleri belirleyen etkenlerden birini oluşturduğu bilinmektedir. Birey ilgili olduğu alanlara yönelik seçimlerini yapmakta ve bu doğrultuda isteklerine yönlendirmektedir (Laçın Şimşek ve Nuhoğlu, 2009).

2.3.1. Derse İlginin Türleri

Öğrencilerin derse ilgi durumları, durumsal ve bireysel ilgi olarak iki farklı boyutta incelenmektedir. Bu her iki ilgi durumu da öğrenmeyi farklı şekilde etkilemektedir (Schraw ve Lehman, 2001).

2.3.1.1. Durumsal İlgi

Durumsal ilgiye baktığımızda, bireylerin çevresinden etkilenmesi sonucunda spontane gelişen, ortaya çıkması ve ilginin kaybolması hızlı olan, ortama özgü bir ilgi türüdür. Durumsal ilgi, çevresel koşullar çerçevesinde oluşmakta ve dolayısıyla da öğrenme ortamının özelliklerinden etkilendiği bilinmektedir (Schraw ve Lehman, 2001). Aynı zamanda değiştirilebilir özelliği ve kısmen de olsa öğretmenlerin kontrolü altında olan bir ilgidir. Bu sebeple de öğretmenler, öğrencilere rol model olma noktasında, durumsal ilgileri üzerine etkili olduğu görülmektedir (Meşe vd., 2014). Durumsal ilgi, bireysel ilginin de gelişim sürecinde öncül ettiği bilinmekte ve içselleştirilmesi durumunda da bireysel ilgiye dönüştüğü bilinmektedir. Dolayısıyla öğrenme ortamında bazı durumlar neticesinde, öğrencilerin ilgisini çekmenin ötesine gidebilmektedir (Hidi ve Harackiewicz, 2000). Ayrıca dikkati, odaklanmayı, bilişsel fonksiyonları ve duyuşsal katılımı kapsamaktadır. Durumsal ilgi kendi içerisinde duyuşsal ve bilişsel olmak üzere iki farklı alt boyutta incelenmektedir. Bu iki bilgi türünün artması öğrencilerin derse katılım düzeylerini ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde artırmaktadır. Dolayısıyla da öğrenme sürecini etkilemektedir (Harp ve Mayer, 1997).

Duyuşsal İlgi: Metin bilgisi okuyan kişide sevinç, iğrenme ve öfke gibi çeşitli duygular uyandırdığında ve genel olarak ölüm, cinsiyet ve bireylerarası mücadele gibi temel konulara yönelik olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Farklı bir tabir ile, duyuşsal uyarım ile okuyucularda duyuşsal bir tepki uyandırdığında ortaya çıkan bir ilgidir (Kintsch, 1980). Öğrenme ve öğretme sürecinde farklı materyallerin kullanılmasıyla birlikte öğrencilerde duyuşsal ilginin artırılarak öğrenmelerinin kolaylaştığı bilinmektedir. Derslerde kullanılan materyaller, örnekler, resimler, ilginç kelimeler veya öğretmen

davranışlarıyla birlikte öğrencileri derse yönelik heyecanlandırarak duyuşsal katılımlarını artırılmaktadır (Mazer, 2012).

Duyuşsal ilgi teorisini incelediğimizde, bir ders kitabının içerisine aktarılacak konuyla alakalı materyallerin eklenmesi sonucunda, öğrencilerin dikkat ve merakı artmakta bunun sonucu olarak da öğrenme süreci daha kolay hale gelmektedir. Kitaplardaki metin ve çizimleri öğrencilerin beğenmesi durumunda, dikkatleri artmaktadır. Bunun sonucu olarak da öğrencilerin ders içeriğine odaklanma düzeyi artmaktadır. Bilişsel ilgi düzeyi artan öğrenciler derslere daha iyi odaklanma sağladığı gibi, ilişkili bilgiler arasında bağlantı kurmayı ve içerikleri bir bütün olarak değerlendirebilme durumları gelişmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere düz metin şeklinde olmayan, anlaşılabilir, görsel öğelerden yardım alarak ve konularla alakalı ipuçları vererek konular arasında bağlantı kurması sonucunda öğrencilerin dersin amaçlarına daha rahat ulaşmasını sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersi açısından baktığımızda da öğrencilere, konularla alakalı sunulan materyaller ile öğrencilerin istenilen amaca daha rahat bir şekilde ulaşabildiği görülmektedir. Sonuç olarak baktığımızda duyuşsal ilginin artması öğrencilerin derse katılım düzeylerini artırmakta ve öğrenme süreçlerine olumlu yönde destek olmaktadır (Harp ve Mayer, 1997; Mazer, 2012).

Bilişsel İlgi: Bilişsel ilgi, bireylerin öğrenmiş oldukları yeni bir bilgi ile, daha önceden öğrenmiş olduğu var olan bilgi arasındaki etkileşim kurulmasıyla birlikte oluşmakta ve okuyucuda metinler arasındaki olaylarda ilgilendiğinde ortaya çıkmaktadır. Teori olarak temelinde, okuyucuların bilimsel metinleri okuyup özümstedikçe, bu metinleri daha ilginç bulmaları yer almaktadır. Bilişsel ilgiyi, aktarılacak istenen konu bakımından anlaşılır ve açık bir anlatım ile ve öğrenme materyalleri kullanarak artırılabilir mükündür. Metinlerin, öğretilerin bireyler tarafından bir bütün olarak algılanabilmesi ve anlamlı olabilmesi için, anlatılanın her parçasının diğer bölümleriyle anlamlı ve ilişkili bir biçimde olarak bir bütün oluşturmalıdır (Kintsch, 1980).

Teoriye göre konuya yönelik yapılan açıklayıcı özetler, bilişsel ilgi düzeyini artırıcı unsurlardan birisidir ve okuyucuya metnin vermek istediğini daha anlamlı hale getirmektedir. Bilişsel ilgiyi artırıcı unsurlar, bireyler üzerinde ilgili öğretilerin parçalarına dikkat etmelerine ve öğretiler arasındaki parçalara dikkat etmelerini bunun

sonucunda da neden-sonuç ilişkisi gibi bağlantılara kurmasını sağlayarak, nedensel zincir yapıları oluşturmaya katkı sağlamaktadır. Bilişsel süreçlerdeki bu değişiklik, okuyucuların ilgisini çekmekte ve yapısal anlayış kazanması, anlatı hakkında olumlu düşüncelerin oluşmasını sunmaktadır (Harp ve Mayer, 1997).

Bilişsel ilgi, konuyla alakalı özetleyici anlatımlar ile konuyu anlamayı kolaylaştıran faktörler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin metinde yer alan içeriklere ilgisinin artması ve konunun yapısının tam olarak anlaşılabilmesi için bilişsel ilginin oluşması gerekmektedir (Kintsch, 1980). Ayrıca öğretmenlerin konuyu aktarmadan önce, konuyla alakalı açıklamalar yapması, konular arasındaki bağlantıları belirmesi ve anlatacağı konuyla alakalı görsel materyallerin kullanması, öğrenciler açısından konuyu daha iyi anlamalarını ve daha rahat netleştirmelerini sağlayarak öğrencilerin bilişsel bilgi düzeylerini artırmaktadır (Mazer, 2012).

2.3.1.2.Bireysel İlgi

Bireylerin içsel özellikleriyle bağlantılıdır. Kişinin belirli bir zaman içinde bir içerikle yeniden etkileşime geçebilme yatkınlığını ve bu eğilim sonucunda ortaya çıkan psikolojik durum şeklinde açıklanmaktadır (Schraw ve Lehman, 2001).

2.4. Sportmenlik Kavramı

Sportmenlik kavramını incelediğimizde insanın varlığını etkileyen bir kavramdır. Sportmenlik kavramı, spor, barış, hoşgörü, hak ve saygı gibi değerleri ifade eden, yani insana yakışan özellikleri içerisinde barındıran kavramdır (Pehlivan, 2004). Bireyler spor faaliyetlerinde, belirlenmiş olan normlara uymayı öğrenmeleri, müsabakaların kaidelere uygun bir biçimde gerçekleşebilmesi için müsabakadaki kurallara uymakla, kişilik ve benliklerinin gelişmesine katkı sunmaktadır (Aksoy vd., 2018). Sportmenlik kavramı normatif standartla ilgilidir, spor kavramının içerisinde yer alan sosyo-ahlaki değerlerle özdeşleşmesi sonucunda, spor ruhunun etik davranışlarının neler olduğunu ve bu davranışların nasıl uygulanması gerektiği açıklamaktadır (Sezen Balçıkanlı ve Yıldırım, 2011).

Spor kavramında ahlak ve eğitim öğeleri olarak kabul edilen sportmenlik, kurallara riayet, rakibe saygı gibi çeşitli insani özellikleri içerirken, hile ve yalan söyleme gibi insanlar tarafından etik olarak karşılanmayan, davranışları da yanlış olarak görmektedir

(Yapan, 2007). Başka bir tanımlamaya baktığımızda, kadın ya da erkek sporcuların istenilen uygun davranışları sergilemesini ifade etmektedir. Sportmenliği Haynes “yenilgiyi kabullenebilen ya da şikâyet etmeden kaybetmeyi bilen, kuralsız eylemlerle galip gelmeyen ve rakibe iyilik, cömert olma ve kibarca davranış gösteren kişi” şeklinde açıklamıştır (Haynes, 2002). Sportmenlik rekabetçi olan oyun dürtüsünü ahlaki değerler çerçevesinde düzenleme erdemidir. Spor müsabakalarında tarafların ana amacı içerisinde bulunduğu müsabakayı kazanmaktır. Kazanma isteği beraberinde gerilim gibi çeşitli duyguları da barındırmaktadır, bu durumda sportmenlik daha önemli bir hale gelmektedir. Farklı bir anlatımla sportmenlik, başarıya giden stratejilerde etik davranışların tercih edilmesidir (Shields ve Bredemeier, 1995).

Müsabakanın temel hedeflerinden birisi sporcuların yeteneklerini karşılaştırarak üstünlük elde etmeleridir. Bu üstünlük mücadelesi içerisindeyken sportmen davranış çerçevesi içerisinde olmalıdır. Müsabaka içerisinde üstünlük sağlama çabasıyla hakemlerin kararları müsabakaların yönünü önemli ölçüde belirlemektedir. Müsabaka içerisinde yer alan oyuncular hakemlerin doğru ya da yanlış olarak vermiş olduğu yönlendirmelere sportmenlik anlayışı içerisinde karşılayıp cevap vermelidir. Spor müsabakasında doğru ve yanlış, iyi ve kötünün ayırımına yapabilen, kurallara uymanın yanında rakibine iyi davranış sergileyebilen birey, etik anlamda doğru bir davranış sergilemiş olur (Ramazanoğlu, 2004). Sportmenliğin kriterlerini yaygınlaştırmak amacıyla Uluslararası Sportmenlik Birliği’nin belirlemiş olduğu sekiz kuralı vardır. Bunlar, kurallara uygun hareket etme, takımdaki arkadaşına saygı duyma ve benimseme, kişinin kendini sürekli zinde tutması, öfke kontrolünün sağlanması, etkinlikler ve oyun içerisinde şiddet içeren unsurlardan uzak durulması, oyun ya da etkinlikte galip gelindiğinde kendinizi övmeyin, kaybettiğinizde vazgeçmeyin ve sağlıklı bir vücuda sahip olmak için sağlam ruhlu, açık ve net fikirli olun şeklinde sıralandığı görülmektedir (Keating, 1964).

2.4.1. Sportmenliğin Önemi

Spor, beraberinde ahlak kavramını ve eğitim ilkesi olarak kabul gören sportmenlik kavramını da beraberinde getirdiği bilinmektedir. Sportmenlik; “oyun kurallarına uyma, başkalarına saygı, hak, adalet, centilmenlik gibi insani özellikleri kapsarken; hilekârlık, yalan, kurallara uymama gibi toplum tarafından hoş karşılanmayacak davranışları da

reddettiği bilinmektedir (Yapan, 2007). Sportmenlikle ilgili öğretimi; okullarda, spor kurumlarında ve rekreatif etkinliklerin yapıldığı toplu alanlarda yapılabilir. Ancak zorunlu eğitim çerçevesinde okullarda öğrencilere, sportmenlik davranışı kazandırmak daha etkili olmaktadır. Sportmenlikle alakalı gerekli öğretiler, sözel derslerde verileceği gibi beden eğitimi ve spor dersi kapsamında yapılan fiziksel etkinliklerde, ders dışı egzersiz ve çeşitli yetiştirme kurslarıyla birlikte de verilebilmektedir. Öğrencilerin bu dersler kapsamında öğreneceği sportmen davranışı, okul içerisinde katılım sağladığı etkinliklerde ve okul dışında ki sosyal ilişkilerinin daha sağlıklı yürütebilmesine katkı sağladığı bilinmektedir (Kayışoğlu vd., 2015).

2.4.2. Sportmenliğin Alt Boyutları

Sportmenlik davranışlarını, güvenilir olarak Vallerand ve arkadaşları (1997) beş farklı boyut altında birleştirilebileceğini belirtmişlerdir.

Beş farklı boyuttan sosyal normlara uyum, sporcunun yarıştığı rakibin performansını fark edebilmesi, müsabaka sonrasında rakip ile tokalaşabilmesi, müsabakayı kazansa da kaybetse de olumlu tutum ve davranışlar sergileyebilmesi gibi davranışlar uyum sağlama boyutuyla ilgilidir. Kurallar ve yönetime saygı boyutu, müsabaka içerisinde organizasyonun yönetimi için yeteri sayıda hakem ya da görevli olmadığı zamanda bile kurallara saygı duymayı ve bağlı kalabilmeyi ifade etmektedir. Sporda sorumluluk ve bağlılık boyutunda, sporcuların yeteri düzeyde antrenmanlara katılmaları, kendi doğru davranışları ve hatalarının farkına vararak bunlara yönelik çalışma yapmaları, antrenman ve müsabakalara katılım sağlamaları spordaki sorumluluklara olan bağlılıklar boyutuyla ilgilidir. Rakibe saygı boyutunda, dezavantajlı halde olan ya da müsabaka içerisinde sakatlanmış bir oyuncu üzerinden fayda sağlamayı reddedilmeyi ve rakip oyunculara şahsi eşyalarını ödünç verebilme gibi davranışlar saygı boyutuyla ifade edilmektedir. Son olarak madalya için rekabet etmemek boyutuna baktığımızda, bireysel ödül ya da madalya için rekabet etmemek ve sadece kazanma anlayışı yerine kazanmak ve kaybetmek durumlarının farkında olabilmeyi ifade edilmektedir (Sezen Balçıkanlı ve Yıldırım, 2011).

2.4.3. Sportmenlik Dışı Tutum ve Davranışlar

Günümüzde sporun yapılış biçimine baktığımızda profesyonel veya amatör olarak yapıldığı bilinmektedir. Amatör sporların amacı “katılım, sağlıklı ve etkili olmak, dinlenmek, eğlenmek, güzel zaman geçirmek ile toplumsal etkileşim” den oluşurken profesyoneller için ise yalnızca bireysel sonuçlar sunmaktadır. Bu da beraberinde rekabet içerisindeyken kazanmayı temel amaç durumuna getirmektedir. Bunun sonucunda da bazı sporcuların kazanmak yolunda yapılabilecek olan her şeyi mübah olarak görerek, kendilerine temel hedef olarak para ve şöhret kazanmayı amaçlamaktadır. Kişi ya da kişiler bu düşünce altında, müsabakaları kazanabilmek adına sportmenlik kavramına göre hoş karşılanmayacak davranışlar içerisine girebilmektedir. Bu durumun sonucu olarak da kişi ya da kişiler karakter değerlerini kaybederek sporun ahlaki ilkelerinden uzaklaşarak istenmeyen bir ortamın oluşmasına yol açmaktadırlar. Sporda “şiddet, küfür, hile ve aldatma, şike ve doping” gibi davranışlar, sportmenlik dışı tutumların en başında gelmektedir (Özbek, 1999; Tanrıverdi, 2012).

Şiddet: Beden eğitimi, spor ve şiddet birlikte yan yana kullanılarak anılması, istenilen bir durum değildir. Sporun amaçlarını incelediğimizde, spor şiddetin önlenmesi için önerilen bir olgu olsa da kazanma isteği, kaybetmeyi kabullenememe gibi durumlar neticesinde rekabet ortamı oluşmaktadır. Bunun neticesinde, sporun çeşitli paydaşları arasında, sözlü veya fiili şiddet görülmektedir (Mil ve Şanlı, 2015). Spordaki bu şiddet durumu ülkemizde olduğu gibi, tüm dünya genelinde düzenlenen organizasyonlarda da sorun haline gelmiş durumdadır. Sporun içerisinde ki yöneticilerin çeşitli davranışları, teknik yetkililerin, organizasyon yöneticilerinin, müsabıkların ve taraftar kitleleri gibi çeşitli paydaşların, etik olmayacak durumları sergilemeleri sonucunda medyaya yansımaktadır. Medyaya yansıyan bu olaylar çeşitli manşetlerle körüklenebildiği gibi şiddeti önlemeye yönelik demeçler de verilmektedir (Özbek, 1999).

Küfür: Toplumsal hayatımızın içerisinde iletişim aracı olarak kullanılan dilde bulunan ve sıklıkla kullanılan “argo kelimeler” spor ortamında da yer almaktadır (Gerek vd., 2015). Küfür, genellikle karşı tarafa kızgınlığı belirtmek ve karşı tarafın moralini bozarak, kendisini daha güçlü göstermek için yapıldığı görülmektedir. Bireyin hatasını kabul etmesi bir erdem olarak görülmektedir. Fakat sporcuların birçoğunun ilk tepkisi küfürle ya da kötü söylemle yaklaşmaktır. Sporcunun rakip oyuncuya yapmış olduğu bu olumsuz davranışın temelinde, kendi takımına hissetmiş olduğu aidiyet duygusunun,

tarafllara ve kamuoyuna yansması yatmaktadır. Bu gibi olumsuz söylemlerin engellenebilmesi veyahut caydırıcılığı olması için kanunda çeşitli cezai yaptırımlar söz konusudur (Gürpınar, 2009).

Hile ve Aldatma: Sporda yapılan hile ve aldatmaya yönelik yapılan davranışlar, sportmenlik dışı davranışlar içerisinde yer almaktadır. Yapılan bu davranışlar ile müsabakanın eşit şekilde işleyişinin önüne geçilerek, oyunun kuralları çiğnenmektedir. Bu hile ve aldatmaya örnek olarak, bir müsabaka içerisinde bireye faul yapılmamasına rağmen sporcu kendisine yapılmış gibi göstererek, oyundan avantaj sağlaması adına oyunun yöneticilerini aldatması gösterilebilir. Hile sportif anlamda haksız kazanç sağlamayı ifade etmektedir (Dixon, 1999).

Doping: Sportmenliğe aykırı davranışlara baktığımızda en sık karşılaşılan kavram doping kavramıdır. Sportmenliğe aykırı olan doping kullanımının engellenmesi, etik değerlere bağlı bir topluluğun oluşması için ülkemizde de 2011 yılında “Türkiye Doping Mücadele Komisyonu” kurulmuştur. Komisyonun amacı şikenin tüm türleriyle mücadele ederek, temiz bir spor anlayışı sunmaktır (TDMK, 2017).

Şike: Sporda şike kavramını incelediğimizde, herhangi bir çıkar karşılığında müsabakaların sonucunu kendi hedefleri doğrultusunda değiştirmek için yapılan anlaşmalar şeklinde tanımlamak mümkündür. Bir müsabakanın içerisinde şike olması durumunda, sportmenliğe aykırı bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Şikeli bir müsabakadan çeşitli grupların kar ettiği görünürken, zarar eden gruplarda vardır. Yüksek maddi teklifler sonucunda, yöneticiler, sporcular ve çeşitli organizatörlerin kar ettiği bilinmektedir. Diğer sportmenliğe aykırı durumlarda olduğu gibi şike konusunda, başarıya giden yolda yapılan her şey mubahtır anlayışıyla birlikte, spora zarar verilmektedir. Medyada karşımıza çıkan en yaygın sportif branş futboldur, bununla orantılı olarak da şikeyle alakalı medyaya yansıyan en popüler sportif branş da futboldur. Futbolda şike konusuyla alakalı medya da karşımıza çıkan birçok yargılama süreçleri vardır. Bu yargılamalarla ilgili sonuçlanan davalar olduğu gibi yargılanması devam eden davalarda mevcuttur (Şahin, 2009). Bu durumlara örnek olarak 2011 yılı Süper Lig’in deki ve 1. Lig’in bazı müsabakalarında şikeye yönelik eylemler yapıldı ve çeşitli teşvik primlerinin dağıtıldığı iddiası üzerine Şike Davası başlatılmıştır. Bu şike davası sonucunda aralarında kulüp yöneticileri ve teknik adamların bulunduğu birçok kişi

tutuklanarak gözaltına alınmıştır. Bu dava kamuoyunda büyük bir gündem oluşturmuş ve yargılama 9 yıl sürmüştür. Yargılamanın sonucunda çeşitli kulüp adamları cezalara çarptırılırken 23 sanık içinse beraat kararı verilmiştir (URL-2, 2025).

Şikeyle alakalı ülkemizde çeşitli yargı süreçleri olduğu gibi, dünya basınına da yansıyan çeşitli yargı süreçleri yer almaktadır. İspanya’da futbolun en üst ligi olan “La Liga 2013-2014” sezonunda ligde kalmak için mücadele eden bir takımın, şike yaptığı iddiasıyla bazı yöneticileri ve futbolcularına hapis ve para cezaları verilmiş “İspanyol futbol tarihinde de ilk kez şike suçlamasından dolayı ceza verildi” şeklindeki ifadeyle kayıtlara geçmiştir (URL-3, 2025). Bu duruma benzer bir haber olarak, İtalya Serie A’da 2006 yılında hakem atamalarına müdahale ettikleri iddiasıyla başlatılmış olan soruşturmada, 2005-2006 yılı şampiyonluk unvanlarının geri alınmasına ve ikinci ligde sezona -9 puanla başlamasına karar verilirken, bir sonraki yılda Milan’ın sezona -8 puanla başlamasına karar verilmesiyle sonuçlanmıştır (URL-5, 2025). Sporda şikenin türlerini ve sebeplerini incelediğimizde karşımıza en yaygın olarak, “taraf şikesi”, “bahis şikesi”, “hakem şikesi” ve “hatır şikesi” çıkmaktadır.

Taraf şikesi, müsabaka sonuçları üzerine karşılıklı olarak “sporcu, kulüp, yönetici vb.” futbolun çeşitli paydaşları arasında çeşitli anlaşmalar yapmayı ifade etmektedir. Bu anlaşmalar, karşılıklı olarak menfaate dayanmaktadır ve sportmenliğe aykırı bir durumdur (Ekici, 2013).

Bahis şikesi, spor müsabakaları kurallar çerçevesinde etik dışı davranışlar müsabaka öncesinde yapılmadığında, içerisinde mücadele ve rekabet yer almaktadır. Bu rekabet içerisinde müsabakayı kimin kazanacağı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak çeşitli faktörler değerlendirilerek tahmin edilebilme özelliğine sahiptir. Bu tahmin edilebilme durumu bahis oyunları kapsamında kanunlara dayandırılarak hukuksal hale getirilmiştir (Memiş, 2010). Ancak müsabakalara müdahale edilerek, müsabakaların tahmin edilebilen kısmından çıkartılarak, müsabakaların doğru sonuçlarını tahmin ederek, nihayetinde de ödülü alabilmek için yapılan şikeye bahis şikesi adı verilmektedir (Yılmaz, 2013).

Hakem şikesi, spor müsabakalarının kurallara uygun bir şekilde işleyebilmesi için çeşitli görevliler vardır. Bunlardan biri de oyunu yöneten hakemlerdir. Hakemler oyuna yaptıkları müdahaleler ile oyunun seyri üzerine önemli katkıları bulunmaktadır. Bu

yönlendirmeleri taraf olmadan, adil bir şekilde yapmalıdır. Müsabakalarda hakemlerin, kişisel çıkar ya da başka sebepler ile müsabakanın seyri üzerine taraflı olarak görevini yapmasına, hakem şikesi adı verilmektedir (Demiral, 2013).

Hatır şikesi, herhangi bir maddi çıkar aranmadan, kişilerin birbirleriyle olan arkadaşlık, eskiye yönelik birbirlerine yapılan iyilikler gibi kişisel ilişkilere dayanan, müsabakanın sonucuna etki eden ya da etkilemeye yönelik olabilecek tüm davranış şekillerine hatır şikesi adı verilmektedir (Zafer, 2012).

2.4.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik Davranışları

Sporda sportmen davranışların her geçen gün azalması durumundan beden eğitimi ve spor dersi de etkilenmiştir. Beden eğitimi ve spor derslerinin sosyalleştirme işlevi vardır fakat 1970’li yıllardan sonra fair play davranışları yetirince garanti edemediği görülmeye başlanmıştır. Bu durum, kural bilincinin oluşturulmasıyla fair play anlayışının yeterince geliştirilemediğini düşüncesini oluşturmuştur. Okul sporları gibi organizasyonlarda, sportif davranışlara aykırı olan davranışların sergilenişinin önemli nedenleri, öğrencilerin sportif davranış hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve kazanmak için her yol mubahtır düşüncesiyle hareket ettikleri görülmektedir. Okul sporları gibi faaliyetlerde sportmen davranışların sergilenebilmesi için, sportmenlik kavramının karşılığının ne olduğunun öğrencilere aktarılması ve bunu yaparken de çeşitli öğretim teknik ve yöntemlerinden yararlanılması gerekmektedir. Bu duruma ilaveten, beden eğitimi ve spor derslerinde sadece sportmenlik kavramı değil, gayri resmi adil oyun anlayışı bilgisi verilmelidir (Yıldıran, 2005).

Beden eğitimi ve spor dersi kapsamında spor eğitime yönelik amaçlardan birisi, öğrencilerin sporun bilincini özümseyebilmesi ve ahlaki kazanımlar elde etmesidir. Beden eğitimi ve spor dersi müfredatına göre, programın özel hedefleri kapsamında “*spor organizasyonlarına katılım yoluyla spor bilinci gelişmiş sosyal bireyler olarak öğrenciler yetiştirmek*” ve “*başkalarının varlığını kabul ederek onlara karşı daima dürüst ve saygılı davranmak*” adil oyun anlayışını amacını gütmek ve bu durumu kalıcı hale getirmek istediği görülmektedir. Ortaokul öğrencileri için hazırlanmış olan beden eğitimi ve spor dersi öğretim programındaki kazanımlara baktığımızda, spor etiği ve spor değerlerine ilişkin çeşitli kazanımlar olduğu görülmektedir (URL-4, 2025). Beden eğitimi ve spor dersi müfredatına ahlaki davranış ve değerler eğitimin dahil edilmiş olması, okul

sporlarında adil davranış ve oyuna uygun davranışların sergilenebilmesi için önemlidir. Bu genel amaçlar çerçevesinde beden eğitimi ve spor dersi, öğrencilere “dayanışma, iş birliği, adalet, hoşgörü ve iyilik” gibi değerlerle birlikte kural bilinci kazandırılmakta ve öğrencilerin sosyal hayata uyum sağlayabilmeleri için çeşitli kazanımlar sağlamaktadır (Pehlivan, 2004).

3. YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi, öğrencilerin derse karşı zihinlerinde oluşturdukları olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerden oluşmaktadır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgileri, olumlu düzeyde olduğunda öğrenme süreleri daha kısa olacağı gibi kalıcılık düzeyi hususunda da etkili olacaktır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan ilgi düzeyleri ve alacağı eğitim kapsamında elde edeceği kazanımlar, eğitim süreçleri ve sonraki süreçlerinde fiziksel, zihinsel, sosyal vb. çeşitli alanlardaki gelişim düzeylerine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışlarının ilişkili olacağı düşünülmektedir.

3.2.Araştırmanın Problemi, Amacı ve Alt Amaçları

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışlarının incelenmesidir. Bu doğrultuda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları ne düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları okuduğu sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları ebeveyn eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

6. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları derse katılma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları ders saatinin artırılması isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları arkadaşlarıyla beraber oyun oynama isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları arkadaşlarıyla yardımlaşma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
10. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları lisanslı sporcu olma değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
11. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışları okul müsabakalarına katılma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, deneysel araştırma olarak tasarlandığından dolayı, ele alınmış olan değişkenler arasındaki etkinin yönü kuramsal dayanak oluşturularak belirlenmiştir. Araştırma 2024-2025 yılında Trabzon ili, Yomra ilçesinde bulunan belirlenmiş okullardaki öğrencilerle sınırlıdır.

3.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada uygulanmış olan veri toplama araçları kişisel bildirime dayalı ölçekler olduğu için katılımcıların ölçme araçlarında yer alan maddeleri içtenlikle ve doğru bir şekilde yanıtladığı varsayılmıştır.

3.5.Araştırma Modeli

Çalışmanın amacına ulaşabilmesi için tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeline genel anlamda baktığımızda, az ya da çok elemanı olan bir evrenin, o evrenle alakalı genel bir yargıya ulaşabilmek için, evrenden oluşan örneklem üzerinde yapılacak olan tarama düzenlemeleri şeklinde tanımlamak mümkündür (Karasar, 2012). Fakat çalışmanın amacına uygun veriler elde edebilmek için birden fazla ölçeğin kullanılması gerekmektedir ve bu sebeple de araştırmamızda tarama modellerinden birisi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Cresswell, 2012). İlişkisel tarama modelinde bu durum sadece yargı oluşmakla kalmayıp değişkenler arasında nasıl bir ilişki türü olduğunu ve bu ilişkinin hangi seviyede olduğu bilgisini vermektedir. Yani ilişkisel tarama modeli kullanan araştırmacılar, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk, vd., 2014).

3.6.Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, Trabzon/Yomra ilçesinde bulunan, ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır. Seçilen ortaokullar, rastgele örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Bu araştırma grubuna ait bilgiler aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırma grubunun demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımları.

Demografik Özellik	Gruplar	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kız	211	46.5
	Erkek	243	53.5
Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi	5. Sınıf	47	10.35
	6. Sınıf	128	28.19
	7. Sınıf	162	35.68
	8. Sınıf	117	25.77
Ailenin Algılanan Gelir Düzeyi	Düşük Düzey	83	18.28
	Orta Düzey	287	63.21
	Yüksek Düzey	84	18.50
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	83	18.3
	Ortaokul	94	20.7
	Lise	176	38.8
	Lisans	51	11.2
	Lisansüstü	50	11.0

Anne Eğitim Durumu	İlkokul	110	24.2
	Ortaokul	97	21.4
	Lise	167	36.8
	Lisans	43	9.5
	Lisansüstü	37	8.1
Beden Eğitimi ve Spor Dersine Katılma İsteği	Evet	403	88.76
	Hayır	51	11.23
Beden Eğitimi ve Spor Dersi Saatinin Artmasına İlişkin İstek	Evet	404	89.0
	Hayır	50	11.0
Arkadaş Grubuyla Oyun Oynama İsteği	Evet	389	85.68
	Hayır	65	14.31
Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Yardımlaşma Durumu	Evet	396	87.22
	Hayır	58	12.77
Lisanslı Sporcu Olma Durumu	Evet	127	28.0
	Hayır	327	72.0
TOPLAM		454	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırma grubuna yönelik demografik bilgilerin frekans ve yüzdesel dağılımları yer almaktadır. Bu verilere göre katılımcıların cinsiyet dağılımlarını incelediğimizde %46,5'i (n=211) kızlar oluştururken %53,5'i (n=243) erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların öğrenim görülen sınıf düzeylerine göre katılımcıların, %10,35'i (n=47) 5. Sınıf, %28,19'u (n=128) 6. Sınıf, %35,68'i (n=162) 7. Sınıf öğrencilerinden oluşurken, %25,77'si (n=117) 8. Sınıf öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların ailelerinin algılanan gelir düzeyleri, %18,28'i (n=83) düşük düzey, %63,21'i (n=287) orta düzeydeyken %18,50'si (n=84) yüksek düzeydedir. Katılımcıların baba eğitim durumları, %18,3'ü (n=83)'ü ilkokul, %20,7'si (n=94) ortaokul, %38,8'i (n=176) lise, %11,2'si (n=51) lisans düzeyindeyken %11'i (n=50) lisansüstü düzeydedir. Katılımcıların anne eğitim durumları, %24,2'si (n=110) ilkokul, %21,4'ü (n=97) ortaokul, %36,8'i (n=167) lise, %9'ü (n=43) lisans düzeyindeyken %8,1'i (n=37) lisansüstü düzeydedir. Katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine katılma isteğine bakıldığında %88,76'sı (n=403) evet cevabını verirken %11,23'ü (n=51) hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların beden eğitimi ve spor dersi saatinin artmasına ilişkin isteklerine bakıldığında %89'u (n=404) evet cevabını verirken %11'i (n=50) hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların arkadaş grubuyla oyun oynama istediğine baktığımızda %85,68'i (n=389) evet cevabını verirken %14,31'i (n=65) hayır yanıtını vermiştir. Katılımcıların beden

eğitimi ve spor dersinde yardımlaşma durumuna baktığımızda %87,22'si (n=396) evet cevabını verirken %12,77'si (n=58) hayır yanıtını vermiştir. Son olarak katılımcıların lisanslı sporcu olma durumuna baktığımızda %28'i (n=127) evet yanıtını verirken %72'si (n=327) hayır yanıtını verdiği görülmektedir.

3.7. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu, katılımcıların demografik bilgileri, derse katılım, paylaşma ve yardımlaşma isteği gibi soruları içeren üç ana bölümden oluşmaktadır.

Araştırmamızda veri toplamak amacıyla öğrencilerden kişisel bilgi formu, beden eğitimi dersine ilgi ölçeği ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçekleri aracılığıyla veri toplanmıştır.

3.7.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgilerine yer verildiği bu bölümde öğrencilerin, cinsiyet, sınıf, aile gelir durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, beden eğitimi ve spor dersine katılma isteği, beden eğitimi ve spor dersinin saatinin artırılması isteği, beden ve spor derslerinde arkadaşlarıyla beraber oyun oynama isteği, beden eğitimi ve spor dersinde arkadaşlarıyla yardımlaşma isteği, lisanslı sporcu olma durumu ve okul müsabakalarına katılma durumuna dair sorular yer almaktadır.

3.7.2. Beden Eğitimi Dersine İlgili Ölçeği (BEDİÖ)

Uğraş, S. ve Temel, C. tarafından 2020 yılında 10-14 yaş arası ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilgi düzeylerini ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçek 10 maddeden oluşan 5'li likert şeklindedir. Verilerinin yapı geçerliğine uygunluğu testi için KMO (Kaiser-Meyer Olkin) katsayısı ve Barlett Sphericity testlerinin sonuçları incelenmiştir. KMO değeri .89 bulunurken Bartlett's Küresellik Testi sonucu ise 2244.638 ($p=0.00$) serbestlik derecesi (325) olarak bulunmuştur. KMO (.89) ve Bartlett Sphericity testi ($\chi^2=3844.513$, $df:325$, $p<.001$) sonuçları verilerin faktör analizi için uygun bir veri seti olduğunu göstermiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014; Field, 2013). Döndürme süreci öncesinde maddeler arası düzeltilmiş ve korelasyon değeri .30 un altında olan 16 madde ölçek formundan çıkarılmıştır (Büyüköztürk, 2016). Faktör

analizde analizinde 10 maddenin öz değeri 1 olacak şekilde varimax eksen döndürmesi işlemi uygulanmıştır. Daha sonrasında maddelerin öz değerlerine göre (scree pilot) faktör sayısına karar verilmiştir. Ölçeğin 1. faktörden sonraki katkıları düşük olması sebebiyle ve açıkladıkları varyans oranının yeterli olmamasından dolayı tek faktörlü bir yapıda olmasına karar verilmiştir.

3.7.3. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)

Koç, Y. tarafından 2013 yılında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik düzeylerini ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçek 2 Alt boyut ve 22 maddeden oluşan 5’li likert şeklindedir. Ölçeğin güvenilirliği aynı süreçler izlendiğinde ve aynı ölçütler kullanıldığında birbirine paralel sonuçlar alınmasını ifade etmektedir (Karasar, 1998). Bu bağlamda ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık kat sayısına (Cronbach Alfa) bakılmıştır. Uzmanlara göre alfa katsayısı .80 ile 1 arasında ise ölçek yüksek güvenilirliğe sahiptir (Tavşancıl, 2002). Ayrıca ölçek her sınıf düzeyinden 40 ortaokul öğrencisine 45 gün ara ile uygulanmıştır. Bu “test-tekrar test” tekniği sonucunda ölçeğin Pearson Momentler Çarpım korelasyon katsayısı sayısı değerlendirilmiştir.

3.8. Veri Toplama Süreci

Veri toplanma sürecinde, araştırmanın yapıldığı üniversiteden gerekli izinler alındıktan sonra, ilgili ortaokullara iletilmesi amacıyla İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alındıktan sonra yürütülmüştür. Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak dahil edilmiş olup, veri toplama aşamasında yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak ve gizlilik ilkeleri kapsamında bilgilerinin korunacağı belirtilmiş ve bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Anketlerin yüz yüze dağıtım uygulaması, araştırmacı tarafından belirlenmiş ders saatlerinde spor etkinlikleri esnasında gerçekleştirilmiştir.

3.9. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analiz sürecinde ilk olarak veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler Excel Microsoft yazılımında kodlanmıştır. Bu kodlamanın ardından SPSS (26. Versiyon) paket programına aktarılmıştır. İlk olarak tanımlayıcı istatistikleri gerçekleştirilen ham verilerin normallik dağılımları sınanmıştır. Parametrik testlerin

uygulanması uygun görülen ham verilerde fark testlerinden iki ve daha fazla gruptan oluşan değişkenler (örn. cinsiyet) için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Ancak en az üç grup ve daha fazlasından oluşan değişkenler (örn. öğrenim görülen sınıf düzeyi) için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Fark testlerinin ardından ilişki testleri için pearson korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Tüm bu testlerin kullanımında anlamlılık düzeyi “ $p<0,05$ ” olarak dikkate alınmıştır.

3.10. Etik İlkeler ve Gönüllük Esası

Bu araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izin Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 25/10/2024 tarih ve 2024/8 sayılı toplantısında E-95674917-108.99-291221 Sayılı Etik Kurul Onayı alınmıştır.

Bu çalışmada etik kurallara tam uyum sağlanacaktır. Katılımcıların bilgileri tamamen gizli tutulacak ve anonim olarak değerlendirilecektir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olacak, katılımcılar istedikleri takdirde araştırmadan çekilme hakkına sahip olacaktır. Araştırma sürecinde, Helsinki Bildirgesi'ne ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) etik kurallarına uygun hareket edilecektir.

4. BULGULAR

Tablo 2. Araştırma grubunun yaş ile ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler.

	n	$\bar{X}$	Medyan	ss.	Skewness	Kurtosis	Mini.	Maks.
Yaş	454	12.11	12.00	1.027	.014	-.443	10.00	15.00
Uygun Davranış Sergileme	454	3.98	4.09	0.738	-.847	.626	1.09	5.00
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	454	1.79	1.63	0.713	1.474	1.502	1.00	5.00
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	454	63.55	64.00	9.653	.167	1.831	24.00	110.00
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	454	41.16	43.00	8.002	-1.124	.939	12.00	50.00

Tablo 2’de araştırma grubunun yaş, uygun davranış sergileme, uygunsuz davranıştan kaçınma, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde ortalama puanları yer almaktadır. Bu verilere göre katılımcıların yaş ortalaması 12.11, uygun davranış sergileme ortalamaları 3.98, uygunsuz davranıştan kaçınma ortalamaları 1.79, beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışı ortalaması 63.55’iken beden eğitimi ve spor dersine ilgi ortalamaları 41.16 olduğu görülmektedir. İlaveten çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda yaş, uygun davranış sergileme ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi değişkenlerinin normal dağılım sergiledikleri, uygunsuz davranıştan kaçınma ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı değişkenlerinin normal dağılım sergilemediği kabul edilmektedir (Tabachnick, & Fidell, 2013).

Tablo 3. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
Uygun Davranış Sergileme	Kız	211	4.02	.750	1.109	.268
	Erkek	243	3.94	.728		
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Kız	211	1.76	.743	-.932	.352
	Erkek	243	1.82	.686		
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Kız	211	63.63	10.310	.172	.864
	Erkek	243	63.47	9.057		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	Kız	211	40.88	7.986	-.681	.496
	Erkek	243	41.39	8.024		

Tablo 3’de araştırma grubunun cinsiyet değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere

göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında da gruplararası anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Araştırma grubunun yaş değişkeni ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarına ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçları.

	Uygun Davranış Sergileme	Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi
r	-.098*	-.155**	.043	-.124**
p	.037	.001	.358	.008
n	454	454	454	454

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Tablo 4’de araştırma grubunun yaş değişkeni ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarına ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre katılımcıların yaş değişkeni ile “Uygun Davranış Sergileme” ($p<0,05$; $r=-,098$) ve “Uygunsuz Davranıştan Kaçınma” ($p<0,05$; $r=-,155$) alt boyuları düşük düzey negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Dahası, yaş değişkeni ile “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi” toplam puanları arasında da düşük düzey negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür ($p<0,05$; $r=-,124$).

Tablo 5. Araştırma grubunun öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Uygun Davranış Sergileme	Gruplar Arası	10.714	4	2.679	5.082	.001*	8. Sınıf <
	Gruplar İçi	236.655	449	.527			6. Sınıf <
	Toplam	247.369	453				5. Sınıf
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Gruplar Arası	2.451	4	.613	1.206	.308	-
	Gruplar İçi	228.188	449	.508			
	Toplam	230.639	453				
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Gruplar Arası	545.150	4	136.287	1.468	.211	-
	Gruplar İçi	41673.185	449	92.813			
	Toplam	42218.335	453				
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi	Gruplar Arası	2083.582	4	520.896	8.686	.000*	8. Sınıf <
	Gruplar İçi	26925.680	449	59.968			6. Sınıf <
	Toplam	29009.262	453				5. Sınıf

* $p<0,05$

Tablo 5’de araştırma grubunun öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer

almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında “Uygun Davranış Sergileme” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi” toplam puanlarında gruplararası anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farklılığın kaynağının tespit edilmesi adına yapılan post-hoc analizi neticesinde 5. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ilgili parametrelerde 6. Sınıf ve 8. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek puan elde ettikleri görülmüştür.

Tablo 6. Araştırma grubunun algıladıkları aile gelir düzeyi değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Uygun Davranış Sergileme	Gruplar Arası	1.870	2	.935	1.717	.181	-
	Gruplar İçi	245.500	451	.544			
	Toplam	247.369	453				
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Gruplar Arası	4.064	2	2.032	4.044	.018*	Yüksek > Orta
	Gruplar İçi	226.575	451	.502			
	Toplam	230.639	453				
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Gruplar Arası	1176.443	2	588.221	6.464	.002*	Yüksek > Orta
	Gruplar İçi	41041.892	451	91.002			
	Toplam	42218.335	453				
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	Gruplar Arası	349.763	2	174.881	2.752	.065	-
	Gruplar İçi	28659.499	451	63.547			
	Toplam	29009.262	453				

* $p<0,05$

Tablo 6’da araştırma grubunun algıladıkları aile gelir düzeyi değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersine ilgi ölçeği puanında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Ancak beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik ölçeğinin “Uygunsuz Davranıştan Kaçınma” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farklılıklar her iki alt boyutta da aile gelir düzeyi yüksek ve orta düzey olan gruplar arasında, aile gelir durumu yüksek olan grubun puanlarının, aile gelir düzeyi orta olan grubun puanlarına kıyasla daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır ($p<0,05$).

Tablo 7. Araştırma grubunun baba eğitim durumu değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
--------------	-------------------	-----------------	----	--------------------	---	---	------

Uygun Davranış Sergileme	Gruplar Arası	3.566	4	.892	1.642	.163	-
	Gruplar İçi	243.803	449	.543			
	Toplam	247.369	453				
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Gruplar Arası	2.783	4	.696	1.371	.243	-
	Gruplar İçi	227.856	449	.507			
	Toplam	230.639	453				
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Gruplar Arası	1059.107	4	264.777	2.888	.022*	Lisans > İlkokul
	Gruplar İçi	41159.228	449	91.669			
	Toplam	42218.335	453				
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	Gruplar Arası	1356.459	4	339.115	5.506	.000*	Lisans > İlkokul
	Gruplar İçi	27652.803	449	61.588			
	Toplam	29009.262	453				

***p<0,05**

Tablo 7’de araştırma grubunun baba eğitim durumu değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında “Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi” toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farklılıklar her iki alt boyutta da baba eğitim düzeyi lisans ve ilkokul olan gruplar arasında, eğitim düzeyi lisans olan grubun puanlarının, eğitim düzeyinin ilkokul olan grubun puanlarına kıyasla daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır ($p<0,05$).

Tablo 8. Araştırma grubunun anne eğitim durumu değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının ANOVA sonuçları.

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Uygun Davranış Sergileme	Gruplar Arası	4.064	4	1.016	1.875	.114	-
	Gruplar İçi	243.306	449	.542			
	Toplam	247.369	453				
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Gruplar Arası	.211	4	.053	.103	.981	-
	Gruplar İçi	230.428	449	.513			
	Toplam	230.639	453				
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Gruplar Arası	609.563	4	152.391	1.644	.162	-
	Gruplar İçi	41608.771	449	92.670			
	Toplam	42218.335	453				
	Gruplar Arası	1387.417	4	346.854			

Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgili	Gruplar İçi	27621.845	449	61.519	5.638	.000*	Lisansüstü > Lisans - İlkokul
	Toplam	29009.262	453				

***p<0,05**

Tablo 8’de araştırma grubunun anne eğitim durumu değişkenine ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun “Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Ölçeği”ne ilişkin puanlarda anlamlı fark bulunamazken, “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgili” toplam puanında gruplararası anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Bu farklılığın kaynağının tespit edilmesi adına yapılan post-hoc analizi neticesinde anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin ilgili parametrelerde, anne eğitim düzeyi lisans ve ilkokul düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek puan elde ettikleri görülmüştür.

Tablo 9. Araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersine katılma isteği durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
Uygun Davranış Sergileme	Evet	403	4.00	.716	1.949	.061
	Hayır	51	3.63	.975		
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Evet	403	1.81	.721	1.887	.060
	Hayır	51	1.54	.530		
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Evet	403	63.95	9.381	3.718	.000*
	Hayır	51	57.07	11.459		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgili	Evet	403	41.80	7.457	6.985	.000*
	Hayır	51	31.42	9.712		

***p<0,05**

Tablo 9’da araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersine katılma isteği durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında “Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgili” toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 10. Araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersi saatinin artmasına ilişkin istek durumuna bağlı beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
	Evet	404	4.00	.720	2.158	.031*

Uygun Davranış Sergileme	Hayır	50	3.77	.856		
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Evet	404	1.81	.717	1.800	.073
	Hayır	50	1.62	.659		
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Evet	404	64.01	9.371	3.305	.001*
	Hayır	50	59.34	10.905		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	Evet	404	42.02	7.475	6.885	.000*
	Hayır	50	34.16	8.732		

***p<0,05**

Tablo 10’da araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersi saatinin artmasına ilişkin istek durumuna bağlı beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında, “Uygun Davranış Sergileme” alt boyutunda, “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi” toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 11. Araştırma grubunun arkadaş grubuyla oyun oynama isteği durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
Uygun Davranış Sergileme	Evet	389	3.99	.711	1.348	.191
	Hayır	65	3.66	1.134		
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Evet	389	1.81	.723	4.276	.000*
	Hayır	65	1.46	.340		
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Evet	389	63.90	9.327	2.632	.015*
	Hayır	65	56.50	13.037		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	Evet	389	41.75	7.335	4.999	.000*
	Hayır	65	29.54	11.333		

***p<0,05**

Tablo 11’de araştırma grubunun arkadaş grubuyla oynama isteği durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında “Uygunsuz Davranıştan Kaçınma” alt boyutunda, “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi” toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 12. Araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersinde yardımlaşma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
Uygun Davranış Sergileme	Evet	396	4.03	.697	4.194	.000*
	Hayır	58	3.27	.956		
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Evet	396	1.78	.704	-1.605	.109
	Hayır	58	2.00	.815		
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Evet	396	63.92	9.239	2.336	.026*
	Hayır	58	58.00	13.453		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi	Evet	396	41.66	7.549	3.920	.000*
	Hayır	58	33.79	10.631		

***p<0,05**

Tablo 12’de araştırma grubunun beden eğitimi ve spor dersinde yardımlaşma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında, “Uygun Davranış Sergileme” alt boyutunda, “Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi” toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 13. Araştırma grubunun lisanslı sporcu olma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları.

Alt Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss.	t	p
Uygun Davranış Sergileme	Evet	125	4.10	.645	2.366	.019*
	Hayır	329	3.93	.767		
Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Evet	125	1.89	.768	1.940	.053
	Hayır	329	1.75	.688		
Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı	Evet	125	66.05	8.976	3.449	.001*
	Hayır	329	62.59	9.744		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi	Evet	125	43.03	7.987	3.100	.002*
	Hayır	329	40.44	7.904		

***p<0,05**

Tablo 13’de araştırma grubunun lisanslı sporcu olma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi puanlarının t-testi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre araştırma grubunun her iki ölçeğe ilişkin puanlarında, “Uygun Davranış Sergileme” alt boyutunda, “Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” alt boyutunda ve “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgi” toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 14. Araştırma grubunun beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ile derse ilgi puanlarına ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçları.

		Uygun Davranış Sergileme	Uygunsuz Davranıştan Kaçınma	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi	r	.419**	.100*	.272*
	p	.000	.034	.000
	n	454	454	454

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Tablo 14’de araştırma grubunun beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ile derse ilgi puanlarına ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Bu verilere göre katılımcıların “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgisi” toplam puanları ile “Uygun Davranış Sergileme” ($p<0,05$; $r=.419$) alt boyutu arasında pozitif yönlü orta düzey anlamlı ilişkiye rastlanırken, “Uygunsuz Davranıştan Kaçınma” ($p<0,05$; $r=.100$) alt boyutu ve “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı” toplam puanları ($p<0,05$; $r=.272$) arasında ise pozitif yönlü düşük düzey anlamlı ilişkiye rastlanmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma, Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi amacını taşımaktadır.

Araştırmada katılımcıların cinsiyet değişkeni sonucuna göre beden eğitimi dersine ilgi ölçeği toplam puanında ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeğine ilişkin puanlarda gruplararası anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin derse ilgi ve sportmenlik davranışlarının etkisinin araştırılmış olduğu çalışmalar sonucunda hem bulgularımızı destekleyen hem de desteklemeyen çalışmalar olduğu görülmüştür. Beden eğitimi ve spor dersine ilgi düzeyiyle alakalı çalışmaları incelediğimizde, Güllü vd. (2016) da araştırma grubumuzda olduğu gibi ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını incelediği araştırmada, beden eğitimi dersine ilgi ölçeği toplam puanında, cinsiyet değişkenine bağlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Uslu ve Özlü (2022) ise ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını incelediği araştırmada, ortaokul öğrencilerinin cinsiyet değişkeni bakımından, bilişsel alt boyutunda, duyuşsal alt boyutun ve ölçeğin toplam puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir. Beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlikle alakalı çalışmaları incelediğimizde, Hacıcaferoğlu vd. (2015) de araştırma grubumuzda olduğu gibi ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının incelendiği araştırmada cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Türkmen ve Varol (2015) ise ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisini incelediği araştırmada, kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğunu bu farkın kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla sıra ortalamalarının daha yüksek olduğundan kaynaklandığını tespit etmişlerdir. Tüm bu verilerin ortak noktasına odaklandığımızda cinsiyet değişkeni gibi bir etkenin kesin bir fikri yansıtmadığı fakat bireysel farklılıkların da bu duruma neden olabileceği ve beraberinde de araştırmamızda ki bulgularımızın bu sebeple açıklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada katılımcıların yaş değişkeni sonucuna göre, katılımcıların yaş değişkeni ile uygun davranış sergileme ve uygunsuz davranıştan kaçınma alt boyuları düşük düzey negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Dahası, yaş değişkeni ile beden eğitimi ve spor dersine ilgi toplam puanları arasında da düşük düzey negatif yönlü anlamlı ilişki

olduğu görülmüştür. Araştırmamıza benzer bir çalışma olan, Doğan (2011) tarafından yapılmış olan araştırma da öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yaş gruplarına göre değerlendirilmesi sonucunda anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Fakat ortaöğretim öğrencileri üzerinde Taşgın ve Tekin (2009) yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının yaş gruplarına göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın, öğrencilerin yaşları arttıkça beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının da pozitif yönde arttığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlikle alakalı yapılmış çalışmaları incelediğimizde, ortaokul öğrencileri üzerine Hasdemir ve Hazar (2021) yılında yapmış olduğu çalışmada, algılanan sportmenlik davranışının değerlendirmesi sonucunda anlamlı farklılık olmadığı tespit etmişlerdir. Kız öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarını farklı değişkenlere göre inceleyen Koç ve Tamer (2016) öğrencilerin yaşlarının arttıkça, kız öğrencilerin sportmen davranışlar sergileme düzeyinin azaldığını tespit etmişlerdir. Bu farklılıkların sebebi olarak ergenlik döneminde olan ortaokul öğrencilerinin yaş kategorilerine göre çeşitli gelişimsel farklılıklar oluşabileceği ve yaşları küçük olan çocukların büyüklere oranla sempatik sinir sistemi aktiviteleri daha yüksek olması sebebiyle bu gelişimsel farklılıklar oluşabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada katılımcıların öğrenim gördüğü sınıf düzeyi değişkenine ilişkin sonucuna göre, her iki ölçeğe ilişkin puanlarında, uygun davranış sergileme alt boyutunda ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi toplam puanlarında gruplararası anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık 5. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ilgili parametrelerde 6. Sınıf ve 8. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek puan elde etmesinden kaynaklanmaktadır. Literatürü incelediğimizde bulgularımızı hem destekleyen hem de desteklemeyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Hamdemirci (2023) tarafından yapılan benzer bir araştırmada sınıf düzeylerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık derse yönelik ilginin en çok 8. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin ilgili parametrelerde 7, 6 ve 5. Sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek puan elde etmesinden kaynaklanmaktadır. Araştırmamızın sonucundan farklı olarak Haladyna ve Thomas (1979) da 6, 7 ve 8. Sınıflar üzerine yaptıkları araştırmada, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin tutumlarında azalış saptamıştır. Kural (2022) de ortaokul öğrencilerine yapmış olduğu benzer bir araştırmada, beden

eğitimi ve spor dersine karşı tutum ve sportmenlik davranışlarının sınıf düzeylerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Ortaokul öğrencilere yönelik lise öğrencileri üzerine benzer bir araştırma yapan Nas (2019) algılanan sportmenlik davranışının sınıf düzeylerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bu farklılıkların sebebi olarak, 5. sınıf öğrencilerinin dersine ilk kez beden eğitimi ve spor öğrenmenin yönlendiriyor olması, 6. ve 8. sınıflarda ise sınava hazırlık gibi nedenlerde derse ilginin düşmesi gösterilebilir.

Araştırmada katılımcıların aile gelir düzeyi değişkenine ilişkin sonucuna göre, beden eğitimi ve spor dersine ilgi ölçeği puanında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Ancak beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik ölçeğinin uygunsuz davranıştan kaçınma alt boyutunda ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıklar her iki alt boyutta da aile gelir düzeyi yüksek ve orta düzey olan gruplar arasında, aile gelir durumu yüksek olan grubun puanlarının, aile gelir düzeyi orta olan grubun puanlarına kıyasla daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları bazı değişkenlere göre inceleyen Keskin (2015) öğrencilerin, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının ailelerin algıladıkları gelir düzeylerine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Çolak (2019) ise ortaokul öğrencileri üzerine yaptığı incelediği benzer bir araştırmada, aile gelir durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine tutum düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir. Bu farklılığın nedenini, aile geliri iyi durumda olduğunu işaretleyen öğrencilerin puanlarının, aile gelir düzeyi normal durumda işaretliyen öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğunu belirterek açıklamıştır. Güllü vd. (2016) da ortaokul öğrencileri üzerine yaptığı benzer bir araştırmanın sonucunda, öğrencilerin spor branşlarına duydukları ilgi durumuna, spor yapma durumlarına, ebeveynlerinin spor yapma durumlarına ve ailelerin gelir durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarında istatistiki açıdan anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir. Beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlikle alakalı yapılmış çalışmaları incelediğimizde, ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile başarı algısını inceleyen Ekinci (2018) de yapmış olduğu araştırma da öğrencilerin, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının ailelerin algıladıkları gelir düzeylerine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Koç ve Güllü (2017) de lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının

ailelerin algıladıkları gelir düzeylerine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Araştırmada katılımcıların baba eğitim durumu değişkenine ilişkin sonucuna göre, her iki ölçeğe ilişkin puanlarında beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı alt boyutunda ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar her iki alt boyutta da baba eğitim düzeyi lisans ve ilkokul olan gruplar arasında, eğitim düzeyi lisans olan grubun puanlarının, eğitim düzeyinin ilkokul olan grubun puanlarına kıyasla daha yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Anne eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuca göre ise, beden eğitimi dersi sportmenlik ölçeğine ilişkin puanlarda anlamlı fark bulunamazken, beden eğitimi ve spor dersine ilgi toplam puanında gruplararası anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın nedeni, anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin ilgili parametrelerde, anne eğitim düzeyi lisans ve ilkokul düzeyinde olan öğrencilerden daha yüksek puan elde etmeleridir. Hamdemirci (2023) tarafından yapılan benzer bir araştırmada anne eğitim ve baba eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlarına göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutum ölçeğine ilişkin puanlarda istatistiki açıdan anlamlı farklılık olduğu tespit etmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarını etkileyen faktörleri araştıran Hazar vd. (2021) anne eğitim ve baba eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlarına göre, ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeğine ilişkin puanlarda istatistiki açıdan anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlikle alakalı yapılmış çalışmaları incelediğimizde, Kural vd. (2022) de ortaokul öğrencilerine yapmış oldukları benzer bir araştırmada, beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum ve sportmenlik davranışlarının anne ve baba eğitim durumlarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Topalli (2019) tarafından yapılan farklı bir araştırmada da anne ve baba eğitim durumlarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığını tespit edilmiştir. Tüm bu verilerin ortak noktasına odaklandığımızda, istatistiki açıdan anlamlı farklılık olan araştırmalarda ya da olmayan çalışmalarda genel olarak anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça çeşitli gruplar arasında derse yönelik ilgilinin de arttığı görülmektedir.

Araştırmada katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine katılma isteği, ders saatinin artmasına ilişkin istek, derste arkadaş grubuyla oyun oynama isteği ve derste yardımlaşmaları hususundaki değişkenlere ilişkin analizlerin sonucunda ortak bulgulara

rastlanmıştır. Bahsi geçen bu bulgulara göre hem sportmenlik davranışı hem de beden eğitimi ve spor dersine ilgi toplam puanında anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların ise tüm değişkenlerde “evet” yanıtı verenlerin lehine olduğu ve ortalama puanların daha yüksek olduğu bulunmuştur. Söz konusu değişkenlerin tümü sportif etkinliklerin yer aldığı beden eğitimi ve spor dersine katılım motivasyonu ve bu ders kapsamında sportmenliği temsil etmektedir. Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde bu değişkenlerin ele alındığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak beden eğitimi ve spor dersine ilişkin katılım motivasyonu yüksek olan öğrencilerin sosyal becerilerinin de yüksek olduğu (Özsaydı, 2024) ve sportmenlik davranışlarının da yüksek biçimde yardımlaşmacı yaklaşımlarının yüksek olduğu bilinmektedir (Karafil vd., 2017). Bu hususta yerli literatür kadar yabancı kaynaklarda yer alan araştırma bulgularında da beden eğitimi ve spor derslerine katılıma ilişkin motivasyonun artışıyla hem fiziksel aktivitelere katılımın arttığı hem de bireylerin özdüzenlemeleriyle birlikte pek çok davranış kalıplarında değişiklik olduğuna ilişkin veriler bulunmaktadır (Aniszewski vd., 2019; Shen, 2014). Nitekim bireylerin beden eğitimi ve spor dersine katılımlarına ilişkin duydukları isteğe ve bu duruma bağlı davranışlarındaki değişikliği tespit etmeye ilişkin bu demografik değişkenlerin hem derse olan ilgiyi hem de sportmenliği artırdığı söylenebilir.

Araştırmada katılımcıların lisanslı sporcu olma durumuna ilişkin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse ilgi durumlarına ilişkin sonuca göre, her iki ölçeğe ilişkin puanlarında, uygun davranış sergileme alt boyutunda, beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı alt boyutunda ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi toplam puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Doğan (2011) tarafından lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının araştırıldığı bir çalışma da lisanslı olarak spor yapma durumlarının, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını etkilediğini tespit etmiştir. Alparslan (2008) tarafından ortaöğretim öğrencileri üzerine yapılan bir araştırma sonucunda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça, lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının lisanslı olarak spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek seviyede olduğunu tespit etmiştir. Beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlikle alakalı yapılmış çalışmaları incelediğimizde, Karafil vd. (2017) de spora katılımın beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarına etkisinin araştırıldığı çalışma sonucuna göre lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin sportmenlik davranışı

puanlarının ortalamalarının, lisanslı olarak spor yapmayan öğrencilerin puanlarına göre yüksek bulunmuştur. Araştırmamızda kullanmış olduğumuz ölçeğin aynısının kullanıldığı bir araştırma da ise lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin, uygun davranış sergileme alt boyutunda anlamlı derecede yüksek durumdayken, olumsuz davranışlardan kaçınma ve sportmenlik alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Lisanslı olarak spor yapmakta olan öğrenciler, spor konusunda profesyonellik yolunda ilerlerken çeşitli eğitimler alması, profesyonel sporcuları örnek almaları, profesyonellik yolunda uyması gereken kuralları ve disiplin anlayışını idrak ettiğinde bu durum derslerine de olum ya da olumsuz şekilde yansıtacağı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ilgi düzeyleri ve sportmenlik davranışlarının incelenmesini amaçlayan araştırmamızın bulguları ışığında aşağıda sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir;

6.1.Sonuçlar

Kız ve erkek öğrencilerin, beden eğitimi dersine yönelik sportmenlik davranışları ve derse olan ilgi düzeylerinin cinsiyetten bağımsız olarak benzer düzeyde geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin yaşları arttıkça beden eğitimi dersinde uygun davranış sergileme, uygunsuz davranıştan kaçınma ve derse yönelik ilgi düzeylerinin düşük düzeyde de olsa anlamlı biçimde azaldığı belirlenmiştir. Bu durum, yaşın artmasıyla birlikte beden eğitimi dersine yönelik tutumların olumsuz yönde etkilendiğini göstermektedir.

Aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, orta gelir grubundaki akranlarına kıyasla sportmenlik davranışları açısından daha yüksek puanlara sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, sportmenlik gibi sosyal becerilerin gelişiminde sosyoekonomik faktörlerin etkili olabileceğini göstermektedir. Gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin sportif ortamlarda daha fazla fırsata sahip olmaları ve destekleyici aile ortamlarının bu durumu güçlendirmesi, bulguları açıklayıcı etkenler arasında değerlendirilebilir.

Ebeveyn eğitim düzeyinin, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını ve sportmenlik davranışlarını etkilediği belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyinin yüksekliği, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin daha olumlu tutumlar sergilemelerine ve daha yüksek sportmenlik davranışları göstermelerine olanak tanımaktadır. Özellikle baba eğitim düzeyinin lisans olan grupta, öğrencilerin hem derse olan ilgisi hem de sportmenlik davranışları anlamlı bir şekilde artmaktadır. Benzer şekilde, anne eğitim düzeyinin de öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilgisi üzerinde belirleyici bir etkisi bulunmaktadır. Anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin, diğer gruplara göre daha yüksek ilgiyi gösterdiği bulunmuştur. Bu bulgular, ailelerin eğitim düzeyinin, öğrencilerin beden eğitimi dersine olan katılımı ve tutumları üzerinde şekillendirici bir rol oynadığını göstermektedir.

Öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve derse olan ilgisi, öğrencilerin derse katılımı, ders saati artışı, arkadaş grubu ile etkileşimi ve yardımlaşmalarına bağlı olarak belirgin şekilde farklılık göstermektedir. Bu bağlamda, beden eğitimi dersine katılma isteği, öğrencilerin sportmenlik tutumlarını ve dersle olan ilgilerini önemli ölçüde artırmakta, aynı zamanda uygun davranış sergileme ve uygunsuz davranıştan kaçınma gibi davranışsal alt boyutlar üzerinde de belirgin etkiler yaratmaktadır. Ayrıca, ders saati artışı ve yardımlaşma durumları, öğrencilerin ders içindeki etkileşimlerini olumlu yönde etkilemekte ve öğrencilerin spora olan bağlarını güçlendirmektedir. Bu bulgular, beden eğitimi dersinin sadece fiziksel aktivitelerle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda öğrencilerin sosyal davranışlarını, toplumsal etkileşimlerini ve bireysel tutumlarını şekillendiren önemli bir eğitim ortamı sunduğunu göstermektedir.

Lisanslı sporcuların beden eğitimi dersine yönelik sportmenlik davranışı ve derse ilgi düzeylerinin, lisanslı olmayan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç lisanslı sporculuk deneyiminin, bireylerin sportif tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin erken yaşlardan itibaren lisanslı spora yönlendirilmesi, sportmenlik değerlerinin içselleştirilmesi ve beden eğitimi dersine karşı ilgilerinin artırılması açısından önem arz etmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi dersine olan ilgileri arttıkça, sportmenlik davranış düzeylerinde de anlamlı artışlar görülmektedir. Bu bulgu, beden eğitimi dersine duyulan ilginin, öğrencilerin sportmenlik davranışlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda beden eğitimi derslerinde öğrencilerin ilgi düzeylerini artıracak katılımcı, motive edici ve eğlenceli öğretim yöntemlerinin kullanılması önem arz etmektedir. Ayrıca, spor kültürünün okul ortamında yaygınlaştırılması ve öğrencilerin aktif spora katılımının teşvik edilmesi hem sportmenlik değerlerinin gelişimi hem de derse olan ilginin artması açısından destekleyici olacaktır.

6.2.Öneriler

Beden eğitimi ders içeriklerinin yapılandırılmasında, sportmenlik eğitimi ve öğrenci ilgisini artırmaya yönelik stratejiler geliştirilirken cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin bütüncül yaklaşımlar benimsenmelidir.

Ergenlik dönemiyle birlikte ortaya çıkan tutum değişimlerini göz önünde bulundurarak, yaş gruplarına özgü ilgi artırıcı ve değer temelli sportmenlik eğitimi programlarının geliştirilmesi ve beden eğitimi derslerinin yapılandırılması önem arz etmektedir.

Aile gelir düzeyi farklılıklarının öğrencilerin sportmenlik davranışlarını etkilemesini azaltmak amacıyla, tüm bireylerin eşit katılım ve gelişim imkânlarına sahip olacağı, kapsayıcı ve sürdürülebilir okul temelli sosyal destek programlarının hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Aile içindeki eğitim düzeyinin artırılması, özellikle spor kültürünün benimsenmesi açısından önemli bir stratejik hedef olabilir. Ailelere yönelik eğitim programları ve toplumsal farkındalık çalışmaları, çocukların sporla olan ilişkilerini güçlendirebilir ve bu sayede gelecekte daha sağlıklı ve spor odaklı bir toplumun temelleri atılabilir.

Eğitimciler ve okul yönetimleri, beden eğitimi derslerinin sosyal bağlamda güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştirmeli, böylece öğrencilerin hem bireysel gelişimleri hem de toplumsal uyumları üzerinde kalıcı etkiler yaratılabilir.

Eğitim kurumlarında, öğrencilerin lisanslı sporculuk faaliyetlerine katılımını destekleyen program ve politikaların geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açak, M. (2005). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Açak, M. (2006). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ainley, M., Hidi, S., & Berndorff, D. (2002). Interest, learning, and the psychological processes that mediate their relationship. *Journal of Educational Psychology*, 94(3), 545-561.
- Akbaş, A. (2024). Türkiye’de spor sosyolojisi: fiziksel kültürel çalışmalar. *Dede Korkut Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-20
- Akın, A., Uğur, E. ve Akın, Ü. (2015). Ders ilgi ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1471-1480.
- Aksoy, R., Bakış, M. ve Ünveren, M. (2018). *Spor sosyolojisi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Alparslan, S. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Arıcı, H. (2001). *Okullarda beden eğitimi*. İstanbul: Nobel Yayın.
- Bal, E., (2010). *İlköğretim okullarındaki beden eğitimi dersinin yapılmasında Karşılaşılan yetersizliklerin giderilmesinde yönetici ve öğretmenlerin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Balyan, M. (2009). *İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Buse, S.U.L.U., Koruç, P. B., & Çakaloğlu, E. (2021). Bireysel ve Takım Sporcularının Öz-Yeterlik ve Stresle Başa Çıkma Stratejileri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 112-122.
- Canakay EU. (2006). Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*, 26-28 Nisan, Denizli, ss.297-310.
- Çolak, F. Ş. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum Üniversitesi, Erzurum.
- Çöndü, A., (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Deci, E. L. (1992). *The relation of interest to the motivation of behavior: A self-determination theory perspective*.

- Demiral, B. (2013). *Türk Ceza Hukuku'nda şike ve teşvik primi suçu*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dixon, N. (1999). On winning and athletic superiority. *Journal of the Philosophy of Sport*, 26(1), 10-26.
- Doğan, N. (2011). *Niğde ilinde bulunan farklı statüdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ve fiziksel uygunluk düzeylerinin araştırılması*. Yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Eken, D., (2008). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersi hakkındaki düşünceleri ve beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Konya Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ekici, H. (2013). Demografik özelliklere göre Türkiye’de sporda şike algısı ve Gaziantep ili örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(38), 1-26.
- Ekinci, H. B. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile başarı algıları*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Erkal, M. E., Güven, Ö. ve Ayan, D. (1998). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Der Yayınları.
- Erten, S. (2015). Üniversite öğrencilerindeki çevreyi korumaya yönelik ilgilerde kimin ve neyin etkisi olmaktadır. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 157-167.
- Gerek, Z., Ünveren, A. ve Seyhan, S. (2015). Türkiye’de futbolla ilgili yazılı medyada kullanılan argo, küfür ve savaş metaforlarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(44), 1-8.
- Gökçe, A. (2011). *Futbol açısından ülkemizde ve dünyada doping konusuna genel bakış*. Ankara: Ajansmat Matbaacılık.
- Gülle, A. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okul motivasyonlarının, derse yönelik etkin katılım ve öğrenmeye yönelik sorumluluk açısından incelenmesi. *Uluslararası İnovatif Eğitim Araştırmacısı*, 1(1), 1-17.
- Güllü, M., Cengiz, Ş. Ş., Öztaşyonar, Y., & Kaplan, B. (2016). Ortaokul öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Şanlıurfa ili örneği). *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 49-61.
- Gürpınar, B. (2009). *Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, M., Hacıcaferoğlu, B., & Karataş, Ö. (2015). Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(4), 557-566.

- Haladyna, T., & Thomas, G. (1979). The attitudes of elementary school children toward school and subject matters. *The Journal of Experimental Education*, 48(1), 18-23.
- Hamdemirci, H. İ. (2023). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kilis ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kilis Üniversitesi, Kilis.
- Harp, S. F., & Mayer, R. E. (1997). The role of interest in learning from scientific text and illustrations: On the distinction between emotional interest and cognitive interest. *Journal of Educational Psychology*, 89(1), 92-102.
- Hasdemir, M., & Hazar, Z. (2021). Ortaokul öğrencilerinin temel demokratik değerlere karşı tutumları ile beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 33-50.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde etik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hazar, G., Pepe, H., & Hazar, Z. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarını etkileyen faktörlerin araştırılması. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 33-40.
- Hekim, M., (2015). Ortaöğretim beden eğitimi ders içeriklerinin öğrencilerin fiziksel ve motorsal gelişimlerine etkilerinin değerlendirilmesi. *Muğla: VII Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*.
- Hidi, S. (1990). Interest and its contribution as a mental resource for learning. *Review of Educational Research*, 60(4), 549-571.
- Hidi, S. (2006). Interest: A unique motivational variable. *Educational Research Review*, 1(2), 69-82.
- Hidi, S., & Harackiewicz, J. M. (2000). Motivating the academically unmotivated: A critical issue for the 21st century. *Review of Educational Research*, 70(2), 151-179.
- İmamoğlu, C., (2011). *Aktif olarak spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İnal, R. (2024). Sosyolojide spor, sporda sosyoloji: Türkiye’de spor sosyolojisi araştırmaları için bir değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(64), 353-368.
- İnal, A. N. (2014). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel Basım Yayın Dağıtım.
- İnan Kaya, G. (2016). Eğitimde merak ve ilgi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13-2(25), 103-114.

- Kangalgil, M., Hünük, D., & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.
- Karadağ, S. (2012). *İlköğretim 8. sınıf ve lise 11.sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması (Kırıkkale Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Karafil, A. Y., Atay, E., Ulaş, M., & Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
- Kayısoğlu B, Altinkök M, Temel C, Yüksel Y. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük İli Örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 1045-1056.
- Keating, J. W. (1964). "Sportsmanship as a moral category". *Ethics: The University of Chicago Press Journals*. 75(1), 25-35.
- Keskin, Ö. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi Sakarya ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Kır R. (2012). *İlköğretim 11. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve davranışları*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Kintsch, W. (1980). Learning from text, levels of comprehension, or: Why anyone would read a story anyway. *Poetics*, 9(1-3), 87-98.
- Koç, Y. (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 96-114.
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). Research into sportpersonship behavior of high school students in physical education course in terms of some variables. *Spor Metre Dergisi*, 15(1), 19- 30.
- Koç, Y., & Tamer, K. (2016). A study on the sportsmanship behaviors of female students in physical education course according to different variables. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 226-234.
- Krapp, A. (1999). Interest, motivation and learning: An educational-psychological perspective. *European Journal of Psychology in Education*, 14(1), 23-40.
- Krapp, A., & Prenzel, M. (2011). Research on interest in science: Theories, methods, and findings. *International Journal of Science Education*, 33(1), 27-50.
- Kural, S. (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları ile sportmenlik davranışları sergileme düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1-16.

- Kuzgun, Y. (2006). İlgiler. Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Ed), *Eğitimde bireysel farklılıklar (2. Baskı)*, Ankara: Nobel.
- Küçük, V., & Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (9).
- Laçın Şimşek, C. ve Nuhoglu, H. (2009). Fen konularına yönelik geçerli ve güvenilir bir ilgi ölçeği geliştirme. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-41.
- Mazer, J. P. (2012). Development and validation of the student interest and engagement scales. *Communication Methods and Measures*, 6(2), 99-125.
- Memiş, P. (2010). *Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu*. Doktora Tezi. Galatasaray Üniversitesi, İstanbul.
- Meşe, C., Özer, S., Dindar, M., & Odabaşı, H. F. (2014). "Interest" and the domains of interest in the curricula of ceit departments. *Journal of Theory and Practice in Education*, 10(1),143-170.
- Mil, H.İ. ve Şanlı, S. (2015). Sporda şiddet ve medya etkisi: bir maçın analizi. *Electronic Journal of Social Sciences*. 14(55). 231-247.
- Nas, H. (2019) *Lise öğrencilerinde sportmenlik, öz-yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Nebioğlu, D., (2006). *Beden eğitimi dersi genel esasları ve planlama denetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ntoumanis, N. (2001). A self determination approach to the understanding of motivation in physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 71(2), 225-242.
- Orhan, R. ve Yoncalık, O. (2016). türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor alışkanlıkları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 353-376.
- Orhan, R., & Yoncalık, O. (2016). Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor alışkanlıkları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 353-376.
- Özbek, O. (1999). Sporda etik dışı davranış alanları ve etil ilkeler. *Gazi Beden Eğitimi ve spor Bilimleri Dergisi*, 4(4). 38-50.
- Özsaydı, Ş. (2024). Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Katılımlarının Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi. *Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 95-109.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Pepe K ve Kazan Kırkıç Ş. (2005). Burdur İli Belediye Sınırları İçindeki Çocuk Oyun Alanları ve Parklarının Donanım Çeşitliliğinin Araştırılması. *I. Burdur Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 16-19 Kasım, Burdur, 1442-1446.

- Ramazanoğlu, F. (2004). *Sporda sosyal alanlar*. İstanbul: Bıçaklar Yayın.
- Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu, M. F., Demirel, E. T., (2005). Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 153-157.
- Schiefele, U. (1991). Interest, learning and motivation. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 299-323.
- Schraw, G., & Lehman, S. (2001). Situational interest: A review of the literature and directions for future research. *Educational Psychology Review*, 13(1), 23-52.
- Sezen-Balçıkkanlı, G. ve Yıldırım, İ. (2011). Profosyonel futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 9 (2). 49-56.
- Shen, B. (2014). Outside-school physical activity participation and motivation in physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 84(1), 40-57.
- Shields, D.L.L. and Bredemeier, B.J.L. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Stratton, G., Mullan, E. (2005). The effect of multicolor playground markings on childrens physical activity level during recess. *Preventive Medicine*, 41, 828-833.
- Şahin, M. (2009). *Spor ahlakı ve sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Şahin, M., Yetim, A. ve Çelik, A. (2012). Psikolojik sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak spor ve fiziksel aktivite. *International Journal of Social Science*, 5 (8), 373-380.
- T. Atasü, İ. Yücesir ve B. Bayraktar (ed.). *Doping ve futbolda performans artırma yöntemleri*. Ankara: Ajansmat Matbaacılık.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Tanrıverdi, H. (2012). "Spor ahlakı ve şiddet". *The Journal of Academic Social Science Studies*. 5(8). 1071–1093.
- Taşkın, Ö. ve Tekin, M. (2009). Çeşitli değişkenlere göre ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 457- 466.
- TDK Sözlük- İlgi. (2025b). 06 Şubat 2025 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- TDK Sözlük- Spor. (2025a). 06 Şubat 2025 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.

- Topalli, M. (2019) *Genel ortaokul ve imam hatip ortaokullarında eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Türkiye dopingle mücadele talimatı (2017)*. Ankara: Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu (TDMK).
- Türkmen, M., & Varol, S. (2015). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi:(Bartın İl Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-64.
- Uğraş, S., & Temel, C. (2020). Beden eğitimi dersine ilgi ölçeği (BEDİÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 413-427.
- URL-1, Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amaçları. https://www.cdc.gov/healthyschools/physicalactivity/pdf/18_300595A_PECAT_0426_19_508tagged.pdf/. Erişim: 06.02.2025
- URL-2, 38 maddede 3 Temmuz'dan bugüne şike davası. <https://www.cnnturk.com/spor/futbol/38-maddede-3-temmuzdan-bugune-sike-davasi-537044?page=1>. Erişim: 06.02.2025
- URL-3, İlk şike suçlaması cezası. <https://tr.euronews.com/2020/04/24/ispanyol-futbol-tarihinde-ilk-kez-sike-suclamasndan-dolay-ceza-verildi>. Erişim: 06.02.2025
- URL-4, Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı. [http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120203530835Beden%20Egitimi%20ve%20Sor%20Dersi%20Ogretim%20Program%C4%B1%20\(ORTOGRT\)%2020.01.2018.pdf](http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120203530835Beden%20Egitimi%20ve%20Sor%20Dersi%20Ogretim%20Program%C4%B1%20(ORTOGRT)%2020.01.2018.pdf). Erişim: 06.02.2025
- URL-5, Juventusun küme düşürülmesi. <https://www.sabah.com.tr/gundem/2011/07/04/juventus-kume-dusurulmustu>. Erişim Tarihi: 06.02.2025
- Uslu, E., & Özlü, K. (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile beden eğitimi dersindeki mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 287-306.
- Valsiner, J. (1992). Interest: A metatheoretical perspective. K. A. Reninger, S. Hidi, & A. Krapp (Ed), *The role of interest in learning and development* (s. 27-41). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates
- Yapan, H.T. (2007). *Spor ahlakı*. Gaziantep: Merkez Ofset.
- Yazar S. (2019). *Düzenli Yapılan Fiziksel Etkinliklerin Ortaöğretim Öğrencilerinin Karar Verme Düzeylerine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yazarer, İ., Taşmektepligil, M.Y., Ağaoğlu, Y. S., Ağaoğlu, S.A., Albay, F., Eker, H., (2004). Yaz spor okullarında basketbol çalışmalarına katılan grupların iki aylık gelişimlerinin fiziksel yönden değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4) 163-170.

- Yetim A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 63-72.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, 10(1), 3-16.
- Yılmaz, E. (2006), *Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyinin Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Özellikleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Zafer H. (2012). Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek maksadıyla kazanç veya sair menfaat temin etme suçu, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1.67.
- Zeng, HZ, Hipscher, M. ve Leung, RW (2011). Lise öğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumları ve spor aktivite tercihleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 529.

EKLER

Ek 1. Demografik Bilgi Formu

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

Sınıfınız: 5 () 6 () 7 () 8 ()

Aile Gelir Durumu: Düşük () Orta () Yüksek ()

Baba Eğitim Durumunuz: İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü ()

Anne Eğitim Durumunuz: İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü ()

Beden eğitimi ve spor dersine katılmak ister misiniz? Evet () Hayır ()

Beden eğitimi ve spor dersinin saatinin arttırılmasını ister misiniz? Evet () Hayır ()

Beden eğitimi ve spor derslerinde arkadaşlarıyla beraber oyun oynamaktan hoşlanır mısın? Evet () Hayır ()

Beden eğitimi ve spor derslerinde arkadaşlarıyla yardımlaşır mısın? Evet () Hayır ()

Bireysel ya da takım sporlarında lisanslı sporcu musunuz ? Evet () Hayır ()

Okul takımlarında müsabakalara katıldınız mı ? Evet () Hayır ()

Ek 2. Beden Eğitimi Dersine İlgili Ölçeği

	Beden eğitimi ve spor dersine ilgi ölçeği	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Beden eğitimi dersinde işlenen konuları severim.	5	4	3	2	1
2	Beden eğitimi dersinde yaptığımız etkinlikler kendimi iyi hissettirir.	5	4	3	2	1
3	Beden eğitimi derslerinde yapılan etkinlikler kendimi mutlu hissettirir.	5	4	3	2	1
4	Beden eğitimi derslerinde kendimi enerjik hissederim.	5	4	3	2	1
5	Beden eğitimi derslerinde öğrenilen yeni konular beni mutlu eder.	5	4	3	2	1
6	Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim konuların gelecekte yararlı olduğunu bilirim.	5	4	3	2	1
7	Beden eğitimi dersinin fiziksel gelişimim için yararlı olduğunu bilirim.	5	4	3	2	1
8	Beden eğitimi dersinde benden neler beklendiğinin farkındayım.	5	4	3	2	1
9	Beden eğitimi dersindeki etkinliklerin sağlığım için yararlı olduğunun farkındayım.	5	4	3	2	1
10	Beden eğitimi dersinde öğrendiğim etkinliklerin okul dışında yararlı etkileri olduğunu bilirim.	5	4	3	2	1

Ek 3. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği

Beden Eğitimi Dersinde ...

1- oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

2- oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

3- oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

4- heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

5- benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

6- oyunda, rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

7- yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

8- takım arkadaşım başarısız hareket yaptığında ona tepki gösteririm.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

9- eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

10- oyunda öndeysem, vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

11- oyun arasında rakibimle içeceğimi veya yiyeceğimi bölüşürüm.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

12- öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

13- rakip takımda bir oyuncu başarısız hareket yaptığında onunla dalga geçerim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

14- topu olmayan arkadaşımın topumu paylaşıyorum.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

15- yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

16- bir rakibim incindiğinde, rakibimin yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

17- Sinirlenince Kimse Görmeden Bana Yakın Olan Rakibimin Ayağına Tekme Atarım ya da Saçını Çekerim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

18- yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

19- kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışırım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

20- kazanmak için gerekirse hile yaparım.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

21- rakibim güzel hareketler yaptığında onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

22- rakibimin gözünü korkutmak için topa sert müdahale ederim.

1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

ETİK KURUL KARARI

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-291221

Konu : Etik Kurul Onay

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Barış SOMOĞLU

"ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK İLGİ DÜZEYLERİ VE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ" konulu etik kurul başvurusu Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **25/10/2024** tarih ve **2024/8** sayılı toplantısında görüşülmüş olup; projenin yürürlükteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir. Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Selçuk ALEMDAĞ
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 01HU-TY7K-0656

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/gumushane-universitesi-ebys>

Adres:

Telefon No : Fax No :

e-Posta : İnternet Adresi : <http://www.gumushane.edu.tr/>

Bilgi İçin :Özge GÖKAY

Memur

Dahili

ÖZGEÇMİŞ

Rıfat MAKUL, Lise öğrenimini 2003 yılında Affan Kitapçıoğlu Lisesi'nde tamamladı. 2006 yılında Amasya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü'nde lisans eğitimine başladı ve 2010 yılında “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni” unvanıyla mezun oldu. Meslek hayatına 2012 yılında Trabzon'un Yomra ilçesinde yer alan Maden Ortaokulu'nda Beden Eğitimi Öğretmeni olarak başladı. Hâlen Kaşüstü Çok Programlı Anadolu Lisesi'nde Müdür Yardımcısı olarak görev yapmaktadır. 2025 yılı itibarıyla Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine devam etmektedir.

